Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Ера 28 МАЙ
№ 43 (2255)
1959 шу
Мах 20 кеп.

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР-а Лаккхехьарча Совета а орган

СССР-а писателий КхоалагIча съездага

Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитето дег тIара моаршал лу СССР-а писателий КхоалагIча Ерригсоюзни съезда делегаташка а советски дуккхача къамий литературан берригача деятелашка а.

Деза новкъостий! Советски писателий съезд вIашагIкхийттай Iалальмате хозача хана вай сийлахь-йоккха социалистически Даьхе кердача, ше дегIаахар лоархIамегIа долча хана, шерра коммунистически общество хьалъе йолаеннача хана, дIахо а социалистически экономикеи культуреи лакхъергйолаш а тоаергйолаш а, къахьегамхой вахар тоадергдолаш а йола ССКП XXI-гIа съездо тIаийца сийлахь-йоккха программа кхоачашъяр духьа деррига советски халкъо ший дерригахьинар ураоттадаь къовсам лоаттабеча хана. Эггара хьаькъал долашагIа а эггара хьинар долашагIа а болча наха бIаь шерашка дагалаьттар вай мехка кхоачашхулаш латт.

Шерра коммунизм хьалъяра йолча исторически программо хIанзалца ца яйннача тайпара йоккха прогресс экономиканна, Iилманна, техниканна, культуранна юкъе хьолга оттадаь-ца Iеш, цу тайпара керда саг, коммунистически обществон саг хьалкхеве а лаьрхIад. Коммунизм оттаераш нах ба, хIаьта миллионаш болча наьха сакхетам боккхагIа ме хул, толам болашагIа хургба вай дIахьош бола никъ. Къахьегамхой коммунистически гIулакхашца хьалкхебара боккха лоархIам болаш да литературеи искусствои. ТIайоагIача заман сага, керда вахар хьалдеча сага дог-уйла хьакхоллача дакъа лаца йиш йолаш сий дола декхар латт советски писателашта хьалхашка. Цар декхар да коммунизм бахьан долаш къовсам лоаттабара наьха цегаш ураувттаделга, коммунистически наькъаца царна хьехам телилга, дикача гIулакхех цар безам болийтилга а буржуазни идеологии моральи царна гоамъелга а.

Советски писателий сийлахь декхар да — халкъа къахьегама толамаш, коммунизм бахьан долаш лоаттабу къовсам боккха а сий долаш а хилар, нийсен къыггаи хьахьокхар, ворхI шера плана чIоагIагIа бола пропагандисташ а хинна дIаоттар, советски наьха цегашка маькарал а хьинар а доссадар, капитализмах юхедисаво гIулакхаш наьха сакхетам чура дIададахар, вай дIахьоча наькъа духьала мел дола хIама ноакъзара даккхара новкъостал дар. Цу наькъа тIа хьалхургья сийлахь-йоккха коммунизма искусство — йоккхийча уйлай, дIайхача дегай, доккхийча безамий искусство, керда доккхий гIулакхаш кхоачашдара миллионаш а миллионаш а болча коммунизм хьалъеш боахбача наьха хьинар айде низ кхоачаргболаш йола искусство.

Къаьстта боккха лоархIам болаш да литература къона тIехье хьалкхеяра. Шоаш коммунистически наькъаца хьалкхебергболаш, социалистически даьхенна мутIахьа болаш, шоаш хьалаьца никъ дIачакхбаьккха денал а къонахчал а долаш хьалкхебергболаш дола, болхлой, колхозникий, интеллигенцен къахьегама тамашаш йовзийташ дола, творчествоцара безам а инициатива а хьалхьоаеш дола книжкаш да кагирхошта дезараш. Къонача тIехьено деша сатувсаш дараш къоначa хана шийна тешаме новкъост а хургволаш, никъ хьехаш а, хьехам телаш а дола книжкаш да.

Нийса никъ бувцарца хинна ца Iеш, художественни чулоацам дика хиларца а сийлахь-доккха хила деза коммунизма литература. Нийса наькъаш дувца чIоагIа говзал еза, турпале гIулакхаш дувцара художественни чулоацам дика хила беза. Бакъдолча а хозача а художественни гIулакхашца саг хьалкхевеш а Iомавеш а, цун дог гIаддугаш, хьаькъал совдоаккхаш, коммунизм хьалъеш латтача наьха сакхетам бовзийташ дола книжкаш да халкъа эшараш. Къаьстта вай обществона эшаш дар лоархIам болаш дола хIанзарча ханара гIулакхаш художествоца къаьгга хьахьокхаш дола литература да.

Говзал совъяхар, произведенен художественность цIенхаштта лакхъелга хIанзарча хьалашка эггара лоархIамегIарча декхарех цаI да. Бокъонца йола говзал Iомаяра хадданза халкъа вахарца бувзам лоаттабеш хила веза писатель.

Йизза а йохаргйоацаш а СССР-е социализм котъяларо, коммунизм хьалъеш доахкача вай турпалеча хано йоккхий торонаш лу берда цIаккха ца хиннача тайпара художественни творчество тоаяра. Советски халкъа вахаро шортта наькъаш, темаш, образаш тел писатела, хIара денна турпале къахьегарца лаьтташ хувцаш, доккхий Iалама рузкъаш гучадоахаш, керда йоккхий индустриальни центраш йохкаш, шортта материальнии духовнии рузкъаш хьадеш, хадданза техника тоаеш эргайоахаш, космос йовзар духьа чухехкаш долча вай халкъах лаьца язде!

Харцде йиш йоацаш цIена хьахьокх вахаро вай заман керттера чулоацам—коммунизмага йода общество — бакъбаь а исторически болчча бесса а хьагучабоаккхаш йолча социалистически реализма творчески принципаш йохаргйоацаш а пайда луш а хилар.

ССКП Центральни Комитето раьза а йолаш белгалду, буржуазни идеологенеи ревизионисташтеи духьала лоаттабеча къовсаме шоай никъ бовзаш, денал долаш Коммунистически партена гонахьа кхотабенна, советски халкъа мутIахьа болаш советски писателашa шоай болх дIахьош хилар.

Литературеи искусствои обществон духовни вахара боккха лоархIам болаш долга а ховш, писателех ший тешаме новкъостий а лоархIаш, харцахь баьннарашта, гIалаташ дувлийтарашта духхьала, гуччахьа критика йир вай партес. Литература тоадар духьа а художника творчески вахар бахьан долаш а яьча цу критико дика пайда белар. ДIахо йодача хана а хадданза йоакхо ергья Коммунистически партес литературеи искусствои дегIайоалаяра. Художник идея лакха йолаш, марксизма-ленинизма тешаме волаш, халкъа вахарца бувзам болаш, советски общество цегIаахара законаш а йоккхий торонаш а йолаш йолга ховш хилар—советски писателаша творчески толамаш доахаргхилара бола тешам ба. Вахар бакъдеш бола советски литературан низ — халкъа дагара дувцаш йолча Коммунистически партен политикаца бувзам хиларах боалл.

Интернационализмах, къахьегамхой вошал тIехь бартa хиларах, дунен социалистически система дегIаярах а чIоагIъярах а, империализманна духьала, машар Iалашбар а чIоагIбар а духьа халкъаша лоаттабеча къовсамах долча дешай литературанна бола лоархIам тIехь-тIехьа лакхлуш латт.

Капиталистически системаца лаьцача экономически яхье малагIа тол ховрдолчча дIахьачай хIанз дунен социалистически система. Дунен тIа мел долча адама гуш машари къахьегами, обществан вахара юкъера дунен тIемаш дIадоахаргдола хьалаш оттаделга шийна дезаш хилар хьахьекхар социализмо, адамашта эггара толашагIа дола вахар далара программа оттайир. Цу къовсаме советски писателий декхар да дерригача мехкашкарча прогрессивни писателашца цхьана, историга хьежача кот ца даьлча йиш йоаца керда дуне кхолларгахьа долча низашка шоай творчествоца кхы а чIоагIагIа дакъа лацар.

ДIайоалаш латтача империализма реакционнии агрессивнии низаша шоай хур-могар ду адамаш дIахо дахара, социализма низаш дегIадахкара новкъарле е гIерташ, колониальнии карарчен мехкашкара къамамукъален болам тоIабе гIерташ. Цу гIулакха цар духьала дахьад шоай тIемеи, политическии, идеологическии, экономическии низаш, керда дунен тIом хьоабергба яхаш адамашта кхерам тIатесс цар. Дерригача халкъашта хьашт а долаш чIоагIа нийса декхар да литературан дар — империализм ший овлангара денз халкъашта духьала хилар, цун политика агрессивни хилар, капиталистически гIулакхаш хозде гIерташ буржуазни идеологаша дувца харц хабараш гучадоахилга. Советски литераторий сийлахь декхар да — шоай художественни деша низаца халкъашта юкъера машари доттагIали чIоагIдар, вай кагирхойи дерригa халкъи социалистически Даьхе чIоагIа дуккхаезаргйолча а социализмо даьха исторически толамаш лораде даим кийча хургдолча а уйланца хьалкхедар.

Къахьегамхой социальнии национальнии Iазапа кIалхарбахар духьа шоай творчество дIалуш болча социалистически лагера мехкашкарча писателашцара а берригача прогрессивни литераторашцара а доттагIали вошали дIахо йодача хана а хадданза чIоагIде, цхьаккха идея йоацача формалистически искусствона духьала латташ йола реалистически искусство хьалдаца цекхарийла ба советски писателаш.

СССР-а писателий Союза болх тIаберзабаь хила беза литература дIахо йодача хана дегIадоаладара а тоадара а, советски писателий творчески низаш кхотадара, вай мехка шерра коммунизм хьалъеш латтача хана советски литературанна хьалхашка латта доккхий а бехктокхаме а декхараш кхоачашдар духьа цар идейни цхьоагIо чIоагIъяра. Советски писателий союза а хьаькъал долаш хоза дош оалача сага а лоархIамера декхар да литературан къона низаш хьалкхедара хIара денна йоакхо елга, талант йолаш бола кагирхой хьалкхебара новкъостал делга.

ХIанз миссел дукха дешаш, ладувгIаш, хьожаш, нах болаш моттиташ хиннаяц литературанни искусствони болхлошта цIаккха а. Газеташ, радио, телевидени, кино — трибунаш я, царга гIолла писателa оалача дешага цкъа дувгIаш миллионаш болча наха ладувгI.

Халкъа духьа, цун ираз бахьан долаш вахар а болх бар а советски писатела сийлен декхар да.

Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитет тешаш я, вай хозача хана дикал йоагтIача тайпара хьахьокхаргйолаш йола керда дика йоазонаш советски писателаша хьадергхиларах, хIаьта вай сий долча литератораша доккхий творчески толамаш дахар чIоагIа ловш а я.

Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитет

Советски Союза Партийно-Правительственни делегаци Албанен Халкъа Республике яхар

Укх шера 25-ча мае къахьегама Албански партен ЦК-аси Албанен Халкъа Республикан Правительстваси хьийха «ТУ-104» яхача самолетаца Тиране яхар Советски Союза Партийно-Правительственни делегаци ССКП ЦК-а Хьалхара секретарьи СССР-а Министрий Совета Председательи вола нов. Н. С. Хрущев верте а волаш. Делегацена юкъе ба: нов. Н. А. Мухитдинов — ССКП ЦК-а Президиума член, ССКП ЦК секретарь, нов. Р. Я. Малиновский — СССР-а оборонан Министр, нов. Н. П. Фирюбин — СССР-а кхыча мехкашцарча гIулакхий Министра заместитель, нов. А. А. Булгаков—ВЦСПС секретарь, нов. Ф. Д. Думбадзе—Грузен КП ЦК-а секретарь, нов. Д. Расулов — Таджикистана КП ЦК секретарь, нов. С. А. Везиров — Азербайджански ССР Министрий Совета Председатела заместитель, нов. В. И. Иванов — Албанера СССР-а Чрезвычайни а Полномочни а посол, нов. И. Т. Виноградов — ССКП ЦК-а Отдела заведующен заместитель.

Цу самолетаца Тиране вахар СССР-ера Албанен Халкъа Республикан Чрезвычайни а Полномочни а посол нов. Несте Насе.

Внуковски аэродроме делегаци накъа йоаккхаш хилар новкъостий А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, А. Н. Косыгин, Д. С. Полянский, СССР-а Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела Заместитель нов. В. И. Козлов, СССР-а Министрий Совета Председатела Заместителаш нн. А. Ф. Засядько, Д. Ф. Устинов, ЦК-а членаши ССКП ЦК-а членийн кандидаташи, СССР-а Лаккхехьарча Совета Президиума Секретарь нов. М. П. Георгадзе, СССР-а министраш, СССР-а Министрий Совета Паччахьалкхен Комитетий Председателаш, Советски Союза маршалаш, Москвен а Московски областа а партийнии советскии организацей хьалхе лелаераш, ССКП Центральни ревизионни Комиссен членаш, ССКП ЦК-а Отделий Заведующеш, ССКП ЦК-а, СССР-а Министрий Совета, СССР-а кхыча мехкашцарча гIулакхий Министерствон бехктокхаме сотрудникаш, кхыбола официальни нах а.

Делегаци накъа йоаккхаш аэродроме хиннарашца бар Москверча посольствайи миссейи Керте латтараш, СССР-ера Албанен Халкъа Республикан Посольствон сотрудникаш.

Делегаци накъа яьккхар столицан къахьегамхой дуккхача викалаша, Москве деша багIача албански студенташа.

Гулбеннача наха безаме накъаваьккхар нов. Н. С. Хрущев а Советски Союза Партийно-Правительственни делегацен членаш а, царна никъ даькъала а бийцар.

Сунженций толамаш

Доккхийча къахьегама толамащца накъа болх Сунженски районера колхозникаш ССКП июньски Пленума.

БIаьстан юхье каст-каста йоачаш хиннаяле а ханнахьа хьажкIаши гидуаргаши дIайийна яьннай колхозаш. Районе дIайийнача 8053 гектар культурах 6884 гектар квадратно-гнездови хьисапе йийнай, цудухьа дукхагIа дола балхаш машинашца де торо хиннай колхозашка.

Къаьстта дикагIа кхаш цIендаьд «Победа» яхача колхозо. 19-ча партсъезда цIерахча колхозо 300 гектара тIа шозза культиваци яьй.

20-ча партсъезда цIерахча колхоза, нов. Ильинов бригадир волча, бригадо деррига ялаташ квадратно-гнездови хьисапе дIа а дийнад.

Дика болх бу «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза нов. Тимощенко звеньевой волча звенос. 103 гектар хьажкIаши 106 гектар гидуаргаши дIайийнача кхаш тIа деррига балхаш машинашца даьд цо.

Иштта дика балхаш даьд «19-гIа партсъезд» «Красная Армия» яхача колхозий механизированни звенош а.

СССР-а писателий Союза правленен Пленум

СССР-а писателий Союза керда юха хержаьча правленен пленум хилар май бетта 25-ча дийнахьа. Организационни дешаш къоастадир цу пленумо.

СССР-а писателий Союза правленен хьалхара секретаралла хержав Б. Федин.

СССР-а писателий Союза правленен секретаралла хержаб И. Абашидзе, Т. Абдумамунов, Н. Бажан, П. Бровка, А. Гончар, Н. Грибачев, М. Гусейн, Б. Кербабаев, А. Корнейчук, Л. Леонов, В. Лукс, А. Лупан, Г. Марков, Э. Межелайтес, Г. Мусрепов, Л. Новиченко, К. Нугманов, Ф. Панферов, А. Салынский, Л. Соболев, А. Сурков, Ю. Смуул, Н. Тихонов, А. Твардовский, М. Турсун-заде, З. Топчян.

Организационни дешашта Союза правленен секретаралла хержав К. Воронков. «Литературни газета» керттера редакторалла пленумо С. С. Смирнов чIоагIвир.

(ТАСС).

Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитетага

Тхо, писателаш, укх оале вIашагIкхийттад партен XXI-гIа исторически съезд хинна дукха ха ялалехьа, сийлахь-йоккхача семилеткан хьалхарча шера, вай партен да хиннача Ленина хургдолга ховш хиннар тахан кхоачашхулаш латтача хана.

Сийлахь-доккхий гIулакхаш кхоачашдара Iалальмате доккхий низаш тIадахийта деза. Тхона хов, еррига халонаш эша а еш, кулг вIашка ца дуллаш, коммунизм хьалъеш доаллача советски халкъо, Коммунистически партес, цун ленински Центральни Комитето болх миштa бу. ХIаьта тхогара, писателашкара, эшар цхьа хIама мара а дац — партени халкъен дика помощникаш хулга. Цхьабакъда из эггара бехктокхамегIа дола цхьа декхар да. хIана аьлча оаха оахош оттадаьд из тхоашта хьалхашка: тха хьаькъало, тха цего, тха коммунистически эхьо дIадех из.

Тха съезд, кховзткъе кхаь меттала арадувла тха литература партес теркалдеш хилар — цаь даьннавчун мах белга хинна Iац из, кхы а, даьчул дуккха а дукхагIа хьадара тIахьехам белга да. Вай обществон вахар чуи сага сакхетам чун къаьначунца а тищденначунца а лоаттабеча къовсаме хьахулаш хинна а хIанз а тIехьа хьахулаш латта а, котдийнна дола а тIехь-тIехьа тешам чIоагIагIа болаш котдувлаш латта а деррига кердеи цикен меддола хIама хьаллацара а чIоагIдара а, шерра коммунизм хьалъе йолаьча хана, мамогта шерагIа доаржадаь хила дезача тха низехи хьинарехи тешилга да из.

ХIаьта нагахьа санна керда дар массаза а атта котдийннадеце, цунца безамегIа да къовсамахи хала яьхача коталонехи дизза латта тха вахар, цунца хозагIа а ва къовсам лоаттабеш а, хIама хьакхоллаш а вола советски саг, большевистски оамал йолаш, вай литературан турпал хинна а ца Iеш, вай заман а бокъонца турпал вола саг, лоаттабаь къовсам а хьийга къа а бахьан долаш кхы а деррригача адамашa, цаI ца вусаш, баркал аргдола саг.

Оаха доккхал ду партес ше тха съездага дайтача моаршалца тхоах ший тешаме помощникаш лоархIаш цIи яккхарах, хIаьта оаха цунна дош а лу вайна дукхадезача лаьттан тIа а дерригача дунен тIа а халкъа ираз бахьан долаш цо кхоачашдергдолча сий долча а дикача а дерригача гIулакхашка дIахо йодача хана а цунна тешаме помощникаш хила.

Цхьабакъда, писателех селла йоккха цIи яккхарах доккхал а деш, оаха партена дош лу, из сий хиларах яьккха а йоацаш, болх барах яьккха цIи хилар, ший гIулакха говзанча вола саг мара тешаме помощник хург ца хилар, тешаме помощник — болх беш а ший хьинар кхо ца деш а вола саг хилар, ши пхьарс хьал а хьекха, партена эшшача моттиге, моллагIа а гIишлош юхьу тедача, коммунизма йоккхача гIишлон моллагIча а участке новкъостал дергдолаш вола саг хилар массаза а дага кхаба.

ХIаьта тхоах моллагIа харцахьваьннар а гIалатваьннар а партес цас санна духхьала а нийса а бакъахь ваьккхача а, критика яьча а хана оаха, писателаша, массаза а тхоай литературан еш йола йоакхо а тхоай низех, партес белгалбаьчча новкъа даха, бокъонца дола цун помощникаш хила бIайха безам тха хиларах бенна тешам а лоархIар.

Партен тешамеча помощника ший гIулакх дIахьоргда хала йолча а, низкъала йолча а, кхераме йолча а моттиге, коммунизм хьалъеш воаллача, хIанз а моастагIчунца юхьдухьал отта везача а моттиге.

Цу тайпара, марксизма-ленинизма идеяш бахьан долаш лоаттабу къовсам, шоай вахара гIулакх а лоархIаш, тIема цIера юкъе а гIишлош хьалъеча а новкъостал даьд партена эггара хьаькъал долашагIа а дикагIа а болча вай литературацарча наха. Оаха а иштта кхетаду партенеи халкъаи хьалхашкара тхоай декхар а тхоай бехктокхам а.

ХIаьта тхоай балха тIа пример эца моттиг йолаш да тхо. Хьинар ца кходеш а кхетам болаш а халкъа ираз бахьан долаш хьегача къин, коммунизма идеяш бахьан долаш хадданза а майрра а лоаттабеча къовсама из пример тел тхона хIара денна цIаккха а кIаьд ца луш къахьегача, цхьан тIехьен хана чухь кхычо дергдоацар вайна гуччахь укх шерашка хьадаьча партен Центральни Комитета Хьалхарча секретаргара Никита Сергеевич Хрущевгара денз хьабоагIача эзараш болча партен болхлоша.

Тхо дог раьза хинна ца Никита Сергеевич Хрущевс тхоашца укхаза къамаьл дарах, кIоаргга, вошал тIехь тха гIулакхаш доашха а доашхаш; цхьана балха болча новкъосташа шоайла деча тайпара эйхьаза а, духхьала а, къайлагIа хIама доацаш а тхоашца къамаьл дарах.

Оаха дош лу партена, цо ше а санна, тхоай деррига низаш керда общество хьаярга, керда саг хьалкхеварга дIададахийта. Эггара боккхагIа а эггара дикагIа а бола тхоай болх лоархI оаха цох.

Оаха дош лу партена, цо ше а санна, вай коммунистически гIулакх котдаккхар духьа, миччахьа а, эшшача моттиге, коммунизмага йодача вай обществона хIанз а новкъарле еш мел долча хIаманна — къаьнача формашта, наьха сакхетам чу капитализмах юхедисача воча гIулакхашта — искусствон герзаца гуччахьа а ца кхераш а критика е.

Оаха дош лу партена, цо ше а санна, социалистически культуро хьабена никъ миччa тайпара баь а харцбе а, хIанз дIахьош бола никъ доастама баккха а, тIахурдолчох бола тешам боабе а гIерташ болча ревизионисташтеи социализма гуччахьарча моастагIаштеи художника, публициста, критика дешаца къахетам боацаш хIама тоха.

Вай общество сихха материальнии духовнии дегIаухача хьалхашка искусствоца тIехь-тIехьа дукхагIа хьашт долаш хилар кхета а деш, оаха дош лу партена массане цхьана а хIаране къаьст-къаьста а коммунизма гIулакха тешаме йола, халкъа вахарца айхха ювзаенна йола, вай литературан сийлахь-йоккха кхоане ший яIан тIа лаца кийча йола литературни тIехье хьалкхеяра тIагIертта къахьега.

Тхо, советски литератораш, тхоай халкъа гIулакх дара тхоашта партес чуйоссаьяча принципашца цхьаь дац дунен тIа тхона уллув, тхо санна, оаха лоаттабеччa бахьана къовсам лоаттабеш ба вошал долча социалистически мехкашкара писателаш, хIаьта тхона доккха ираз да из — юкъарча гIулакха уж тайпа вежарий хилар.

Тхоца цхьана а болаш машар бахьан долаш къовсам лоаттабу дунен тIа прогрессивни мел болча писателаша, хIаьта оаха чIоагIа лоархIам а бу цукхагIча хана чIоагIа халонаш ловш а къонахчал долаш а цар хьегача къина.

Адамий дикача кхоаненга долха наькъаш лехаш болча берригача писателий дикача уйлай боагIача тайпара хам а беш, оаха доккхал ду ший партен наькъаца, халкъацара бувзам айха хиларца чIоагIа дола, дегIадоагIаш латта социалистически реализма дуккхача къамий литература — ший чулоацамга диллача геттара керда литература хиларах, вошал тIехь деш долча новкъостала, бокъонца а ший гIулакх кхоачашдеш а йолча интернационализма ларда тIа дегIадоагIаш дола литература хиларах.

Тхона лов тахан уккхаза партен ленински Центральни Комитетага гIолла тхоай ерригача партецара боккха безам дIахайтар а цунна баркал алар а, хIаьта тхоаех цун бенна боккха тешам къахьегамцеи, хьаькъалцеи, говзалцеи, гIулакхацеи оахош бакъбергхилар цунна дIахайтар а.

Даькъала хилда коммунизм хьалъеш доалла вай сийлахь-доккха халкъ!

Даькъала хийла вай парти а цун ленински Центральни Комитет а!

Даькъала хийла халкъашта ирази машари дахьаш йоагIа коммунизм!

СССР-а писателий КхоалагIа Ерригсоюзни съезд.

Совнархоза промышленносто пхе бетта план кхоачашъяьй

ССКП ЦК-а июньски Пленума доккхийча толамашца, дика накъа баха лаьцача яхьа юкъе дакъа а лоацаш, Нохч-ГIалгIай совнархоза промышленни предприятей коллективо йоккха производственни котало яьккхай—валовой продукци арахеца пхе бетта йоагIа план ханал хьалха кхоачашъяьй. ТIаийца декхараш кхоачашдеш массехк итташ миллионаш сомаш мах бола продукци арахийцай.

Хьалхехьа а цаьча лоархIамех, соахка цу хана хинначул 10 процент гаргга дукхагIа хиннай продукци.

Толамца кхоачашйир мехкдаьттан промышленноста предприятей коллективаша пхе бетта йоагIа программа. Кхы тIа а лоархIам боллаш дукха мехкдаьтта, газ, мехкдаьттан продукташ яьхай.

Дика толамаш даьхад энергетическии машиностроительнии промышленноста предприятей болхлоша. Транспорта машинаш еча Грозненски заводо планал совгIа 20 автомобильнии тракторнии прицепаш, 130 шахтни вагонетка, массехк эзар сом мах бола мехкдаьттан оборудованена эша запасни оатхалаш арахийцай.

Совнархоза дуккхача промышленни предприятей пхе бетта йоагIа план ханал хьалха кхоачашъе вIаштIехьа даьлар организационно - технически геологически гIулакхаш дар бахьан долаш, технологически процессаш дикагIа тоаяр а производство вIаштIехьа яккхар а бахьан долаш, цхьацца йолча операцешта механизации автоматизации ярах. Цу дерриганеша а торо хилийтар къахьегама овсарле планал совгIа 3 процент гаргга лакхъе. Продукцега дIабода мах лохбарах 35 миллион сом гаргга кходаьд.

Совнархоза промышленни предприятейи стройкайи болхлойи специалисташи, Грозненски химически завода инициатива хьал а лаьца, ССКП ЦК-а июньски Пленума сийна йолаьча яхьа дика юкъе а бахаб, ах шерара программа ханал хьалхагIа кхоачашъе тIагIертта къовсам лоаттабеш а ба.

Болх беш йола предприятеш дикагIа тоаяра а уж шеръяра а чотах продукци дукхагIа арахецара гIулакха йолча

ССКП Владимирски обкомеи Владимирски совнархозеи инициативах

1959 ШЕРА 21 МАЯ ССКП ЦК-а БАЬ СОЦАМ

Капитальни вложенеш эггара дикагIа пайда баргболча тайпара дIаяхийта езаш хиларах йолча ССКП XXI-ча съезда решенешца хьалхе а лелаеш, ССКП Владимирски обкомеи Владимирски совнархозеи керда яраш хьал а яь, продукци арахецачул чехкагIа, кIезигагIа хIама дIа а дохийташ, болх беш йола предприятеш дикагIа тоаяра а уж цхьадолча даькъе шеръяра а чотах продукци дукхагIа арахеца торо хулийта гIулакхаш кийчдаьд.

Владимирски тракторни заводе 1965 шера йолча плана проекта тIа оттаьчул 1,5-эза дукхагIа продукци арахеца йиш хургйола торо лехай, из завод тоае а шерье а хьахийцача капитальни вложенех эггара дикагIа пайда эцара, хIаьта иштта болх беш йолча производственни мощностех а дикагIа пайда эцара наькъаца. Цу чотах заводо халкъа боахама кхы тIа а шера 25 эзар лаьтта оаха чархаш йола трактор лургья.

КIада деча промышленноста предприятеш дикагIа тоае а производственни площадаш шерье а лерхI, цу гIулакхо торо хулийтаргья кердача строительствога додачул хIама кIезигагIа дIа а додаш, цар производственни мощносташ 130 эзар тай хьувзо йоачIинги 1759 кIада ду станоки дукхагIа хилийта а, хIара шера 12 эзар тонн тайи 50 млн. метр кIадеи арахеца а.

Цу тайпара балхаш де доладаьд Ковровски экскаваторни заводе, «Искожде таль» яхача Александровски фабрике, кизгай заводашка, кхыча предприятешка.

РСФСР-а Министрий Совето цу лакхе дийцача гIулакхашка а хьежа, уж кхоачашделга Iалашдеш йола решени тIаийцай, доагIаш долча доакъошка чухь объекташкъ дIайолха капитальни вложенеш юха дIа-юха а нийсъяь.

Болх беш йола предприятеш дикагIа тоаяра а уж шеръяра а чотах, керда яраш хьалъеш дIайолхачарел кIезигагIа капитальни вложенеш дIа а йолхаш, продукци дукхагIа арахеца йиш хилара Iалальмате боккха лоархIам а баь, ССКП Центральни Комитето соцам бу:

1. Болх беш йола предприятеш дикагIа тоаяреи уж шеръяреи чотах, керда яраш хьалъеш додачул кIезигагIа хIама дIа дохийташ, чехкагIа а дукхагIа а продукци арахеца лаьрхIа йола ССКП Владимирски обкомеи Владимирски совнархозеи инициатива, хIаьта иштта ССКП Владимирски обкомеи Владимирски совнархозен деш дола уж гIулакхаш кхоачашделга Iалашде, аьнна РСФСР-а Министрий Совето тIаийца решени а могайойла.

2. ССКП Владимирски обкомеи Владимирски совнархозеи опытах оборудовани хувцара а цунна модернизаци яра а, производственни площадаш дикагIа тоаяра а уж шеръяра а наькъаца, болх беш йолча мощностех дикагIа пайда эцарца, хьахьожаеча средствах махулла дукхагIа пайда а эцаш, болх беш йолча предприятеша продукци дукхагIа арахецаргйола болх белга могадолда союзни республикай компартей ЦК-ашта, ССКП крайкомашта, обкомашта, союзни республикай министрий Советашта, экономически административни районий халкъа боахама Советашта.

3. Союзни республикай компартей ЦК-аш, партен крайкомаш, обкомаш декхарийла йойла:

предприятешка, стройкашка, проектни организацешка производственни площадаш дикагIа тоаяреи уж шеръяреи чотах продукци дукхагIа арахецара а дIахо йодача хана производственни мощносташ дегIайоалаяра а гIулакхаш кийчдеи уж дIадахьеи вIаштIехьа даккха, из деш цу балхаш керда яраш хьаечул чехкагIа йисте даха а, хIаьта цу балхашка материальнии ахчани средствaш лоархIам боллаш кIезигагIа дIаяхийта а лерхIаш;

капитальни вложенеш эггара дукхагIа пайдаее йолча хьожаеш, дIахо а промышленни продукци дукхагIа арахецара а ворхI шерарча плана заданеш ханал хьалхагIа кхоачашъяра а торонаш лохаш партийни организацеша беча организаторски балха боарам лакхбе.

2 бетта хана чухь цу хьакъехьа баьча балхах дар ССКП ЦК-ага хайта деза союзни республикай компартей ЦК-аша, ССКП крайкомаша, обкомаша.

ССКП ЦК-а Секретарь
Н. С. ХРУЩЕВ.

ССКП ЦК ПЛЕНУМА СИЙНА

★ ★ ★

Хьалхара толамаш

«Цхьан бетта хIара станока лаьрхIа 1000 метр сухал болаш бурув тохаргда вай», — цу лозунгаца къахьегаш я № 72 йолча скважина бурув детташ йола нов. М. Мальцевс куьйгалду бригада. Вай Нохч-ГIалгIай республике скважинашта сихагIа бурув тохара хьалхле дIайолаяьр я из бригада.

Ала дезаш да Карабулакско-Ачалукски мехкдаьтта доакхкхача моттиге цхьан бетта хIара станока 6 бIаь метр сухал болаш бурув техар из бригада хиннилга. Из дар 1958 шера № 51 йолча скважина бурув тохача хана. Цу хана план 330 метр мара яцар. ХIанз цхьан бетта хIара станока план 750 метр я. ХIаьта а из план кхоачаш а тIехкхоачаш а е лаьрхIад бурув деттараша. ХIанззе а цикка толамаш цаьхад цар. Оттаяьча графикал 12 ди хьалха йода бригада. Шоай болх бурув деттараша нийса оттабарца, шоайла новкъостал деш уж хиларца вIаштIехьдаьннад цар уж толамаш даха.

Дика къахьегарца белгалваьнна ва бригаде коммунист Сукиев Яхьья. Шийна тIадилла декхар сийленца кхоачащду цо. Дика оттабаьб ший болх партийно-комсомольски группо а. Цунна кертте латт говза слесарь коммунист И. М. Копелев.

Белгалдаккха дезаш да цу мехкдаьттан Управлене дикагIа йолча бурув деттарий бригадагара кхыча бригадаша хьокхамаш ийделга.

ХIанз ССКП ЦК-а Пленума сийленца накъа яха лаьрхIача М. Мальцева бригадо керда декхар тIаийцад — Пленум хьаеллача дийнахьа, 24-ча июне, ах шерара план кхоачашъе.

А. БАКАЛЮК,
«Сунжанефта» бурув тохача контора партбюрон секретарь.

Биъ бетта 187 пайдане предложени

ЧIоагIа дог айдаларца тIаийцар Грозненски крекинг-завода коллективо укх шера 24 июне ССКП ЦК Пленум хургья аьнна баь хоам.

Укх деношка шоай торонашка а хьежа завода коллективо Пленума сийна лакхара социалистически декхараш тIаийцад. Завода болхлой коллективо лаьрхIад, сийрда продукцеши валовой продукции арахецара ах шера йола план Пленум хьаеллача денга кхоачашъе, нормаца нийсдича нефтепродукташ йовлга 1000 тонн кIезигде, планал совгIа доагам 0,2 проценти, Iы — 1,4 проценти, электроэнерги—4 проценти кхое, товарни продукцех дIабода мах — 1,45млн. тума лохбе, рационализаторски предложенеш юкъе йоаларца 600 эзар сом кходе, цхьан воздушни компрессора автоматизаци е, хIаьта къахьегама овсарал планал совгIа 2 процент лакхъе а.

Уж декхараш кхоачашде беррига низ оарцагIа баьккха къахьегаш ба хIанз завода болхлой. Къаьстта белгалъяьнна я Н. Островский цIерахча комсомольско - кагирхой установкан коллектив. Дика хьокхамаш долаш къахьег нов. А. Буралаков начальник волча № 5 йолча установкан цхьоалагIча цеха коллективо а.

Дукха пайдане рационализаторий предложенеш балха юкъе йоалаьй къонача рационализатора № 6 йолча цеха монтера И. Ищенкос. Цу предложенех чIоагIа оатто хул технологашта. Ишттa пайдане рацпредложенеш йоалаьй завода кхыча болхлоша а. Укх шера дIабахача 4 бетта ерригаш а 241 предложени йоалаьй, хIаьта царех 187 предложени балха юкъе а йихьай. Цу ерригача предложенеех 48200 туман маьха экономически пайда баьннаб завода.

К. ЗАБЕЛИН,
крекинг-завода ВЛКСМ комитета секретарь.

Агитколлектив болх беш я

Беррига советски нах санна Ачхой-Мартановски района къахьегамхой а хьинаре къахьегаш ба ССКП XXI-ча съезда исторически решенеш кхоачашъяра духьа. ВорхI шерарча плано оттадаь Iалаьмате доккха декхараш кхоачащдаро цIадех бахача наха юкъера политически кхетама а агитационни а болх дикагIа лелабелга.

Цу гIулакхна лоархIам а беш «Лермонтовски» совхоза пхелагIча отделенен партийни организацес чIоагIа йоакхо ю агитколлектива балха.

Парторганизацен агитколлективаца 32 саг ва. Уж берригаш а политически кийчо дика йолаш ба. Царца ба дикагIа бола полеводаш, огородникаш, животноводаш, медицински школайн болхлой.

Агитколлективо ший болх парторганизацес чIоагIъяьча планах бу. ХIара бетт-бетта агитаторий совещанеши семинараши хул, цига дувц аргIан латта декхараш.

Агитколлективо еш йола хIара беседа боахама гIулакхашца ювзаш, кхоачащде деза цекхараш дувцаш ю. Агитатораша мел боккха пайда лу хьахьокх укх масалас. Тракторист Исламханов Мовлид лаьтта оахача хана дукха доагам цоадеш, Iомехкадеш вар. Цул совгIа цIеначa трактора тIа болх бешпехьа а каст-каста сеца латтар, йовкъаш йоахкийташ оахар лаьтта. Агитатор Сарысултанов дика теркам беш хьежар цун балхага. Цул тIехьагIа парторгаца а бригадираца а дага а ваьнна цо беседа йир доагам кходара а лаьтта дика ахара а лоархIам бувцаш, цо дийцар тракториста Исламханова гIалаташ. Беседах дика пайда баьлар. Дукха ха ялалехьа Исламханов болх дикагIа бе ваьлар, дикагIчар мугIарашца дIаэттар. ХIаьта хIанз ше а ва ший новкъосташта юкъе агитационни болх беш.

Ер да шоллагIа дола масал. Шурий-товарни ферме во латтар шура яккхара гIулакх. Цкъа дукхагIеи тIаккха цIаьхха кIезигагIеи хулар йоаккхаш йола шура. Из терко йоацаш дитанзар агитатора нов. Орловас. Цо доярашца а скотникашца а массехк беседа йир шура яккхарах, доахан мишта детта деза, царна Iунал мишта де деза дувцаш. Баьча балхо шийгIа даьнна беркат чехка гойтар. Шура дукхагIа яха баьлар. Массанел а тIехьалоаш хинна доярка Рамзаева дикагIа барех йола доярка хилар.

Хьинаре болх беш ба агитатораш нн. Хашгиреев, Г. В. Сорокина, Х. Сайдулаев, Г. А. Егорова, М. Исламханов, А. Г. Мельникова, Ш. Сельмурзаев, А. Сулейманов, иштта кхыбараш.

Шоай кхетам лакхбара духьа агитатораша партийнии комсомольскии дешара кружокашка дийшад, цар дукха книжкаш деш библиотекера, журналаши газеташи язду.

Агитатораша шоаш беш бола болх тIаберзабу тIаийца декхараш кхоачащдара социалистически яхь йоаржаяра, дикагIа йола балха опыт дIайовзийтара. Шерра пайда эц гойтара агитацех. Ферман красни уголоке, тракторни бригаде хьалтеха доахк продукташ дукхагIа яхара тIахьехаш дола лозунгаш, плакаташ, ворхI шерарча плана хетаяь монтажаш. Хан-ханнахьа арадувл пенгазет, боевой листокаш.

Агитколлектива балха новкъостал ду юртарча лекторски группас. Укхаза лекцеш еш лектораша Ш. Ибрагимовс, Р. С. Анисимовс, З. А. Яхихановс, М. С. Кабошина, иштта кхычар.

Агитколлективо беча балхо животноводашта, полеводашта, механизаторашта новкъостал ду производственни балхаш толамца кхоачащде.

В. ДЖАМБУЛАТОВ.

Социалистически яхье хьалха латтар

КИРГИЗСКИ ССР. Республикерча эггара хьалхарча Таш-Кумырски кIор боахача моттигерча Кара-Су яхача балхаш деш йолча коллективо дика ка а йоалаш яхь лелаю ворхI шера план хэнал хьалха кхоачашъяра тIехьа. Семилеткан хьалхарча шера заданел совнагIа шовзткъа эшелон кIор баккха аьнна соцам баьб горнякаша. Цу шоаш бала лаьрхIача кIорах цар хIанзалехь а 15 эшелон кIор беннаб. Сменах шоай бе беза болх гаьнна тIехкхоачаш беш болча экскаваторщика коммуниста А. Шуруповс, бульдозериста В. Панфиловс, иштта дуккха кхычар къаьстта дика балхаш ду.

СУРТА ТIА: социалистически яхье хьалха латташ вола бульдозерист В. Панфилов.

Б. Борисова сурт **ТАСС фотохроника.**

Рационализатораш дукхагIа хулаш латт

Районерча машин-наькъеи, НПУ «Гудермеснефтеи», гIирсаш деченi предприятешкарча рационализаторий совещани хилар дукха ха йоаццаш ССКП Гудермесски райкоме.

Рационализаторски предложенеш технически советаша мишта къестаю а уж балха юкъе мишта кхуьх а дувцаш йола вопрос яр совещане йийцар.

Совещане къамаьлаш дир НПУ «Гудермеснефта» керттерча инженера нов. Мелексенкос, локомотивни депон керттерча инженера нов. Красноцековс, иштта кхыбараша. Къамаьл даьраша белгалдаьккхар рационализаторски предложенеш балха юкъе кхахьар боккхача лоархIамера гIулакх долга.

Укх тIеххьарча хана болхлоша шоай балха юкъе дуккха рационализаторски предложенеш кхихьай. ДIадахача шера 15 рационализаторски предложени еннай лаьттан кIалха ремонт еча мастера нов. Хлудневс, царех 13 чакх а яьннай. Цу предложенеша 150 эзар сом пайда белар.

— Укх шера хьалхарча биъ бетта, — аьлар мехкдаьттан Управленен керттерча инженера нов. Мелексенкос, — болхлоша еннача 21 предложенех 16 балха юкъе а йихьай, хIаьта царех 85 эзар сом пайда баьннаб.

Совещане белгалдаьккхар цхьайолча предприятешка рационализаторашцара болх эсала хилари предложенеш балха юкъе кIезига кхахьари. Къаьстта мела латт из болх Гудермес яхача станце.

ДIахо йодача хана рационализаторашцара болх тоабара ник белгалбаьккхар а ССКП ЦК Пленума сийна пайдане предложенеш дукхагIа балха юкъе йоалаелга а дийцар совещане.

Н. ЗАЗДРАВНЫЙ.

Рационализатораша предложенеш тел

Семилеткан план ханал хьалха кхоачашъяра тIехдика къахьег Грозсерча химически завода № 32-91 йолча цеха коллективо.

Ханал хьалха кхоачашийр цехо укх шера хьалхарча квартала план, хIаьта иштта дика къахьег болхлоша укх кварталах а. Царна юкъе белгалбаьнна ба завода рационализатораш. Технологически режим кхы а лакхъяра, продукташ кIезигагIа йойтара, къахьегама овсарле совъяккхара чIоагIа къовсам лоаттабу цар. Семилеткан план толаме кхоачашъе лаьрхIача рационализатораша хьайийлай хIанз шоай счеташ. Массанена а дика вовзаш ва из гIулакх эггара хьалха дIадоладаь вола нов. Ф. Райчук.

Укх шера 250 эзар сома пайда баргбола рационализаторски предложенеш балха юкъе яьа декхар тIаийцад нов. Ф. Райчука. ХIанз гуш да цо ший дош кхоачащдергдолга. Спирт, этилен, иштта кхыйола продукташ кIезигагIа йовргйола, 100 эзар сома пайда боалаш йола рационализаторски предложенеш балха юкъе йихьай цо хIанзале а.

Боккхача пайдане предложенеш тийннай цеха старши машинисташа нн. Самарцевс, Кузнецовс, Есыкинс, иштта кхыбараша.

ЧIоагIа дегаш гIоздаьнна тIаийцар цехерча болхлоша июнь бетта ССКП ЦК Пленум вIашагIтоха аьнна баь соцам. Кердача балха толамашца белгалдаккха лаьрхIар цар Пленум хьаелла ди.

Г. ЗАСОРИН.

Нефтемаслозавода болхлой толамаш

ССКП ЦК Пленума сийленца накъа бахара Грознерча химикаша дIадоладаь гIулакх хьал а лаьца доккхий балха толамаш доах укх денoшка Грознерча нефтемаслозавода коллективо.

4 бетта йола валови продукци арахецара план 108,7 процент кхоачашъяьй болхлоша. Иштта дика къахьег цар укх май бетта а. Таиптайпара йола рационализаторски предложенеш кхухь болхлоша шоай балха юкъе. Цу гIулакхо торо хилийтар № 17 йола установка цIенъеш йола ха лоацъе.

Дика къахьийгад № 16 йолча инженер Волдонин керте латтача установкан коллективо. Укх шера 296 эзар сом кходаьд установка тIарча болхлоша арахецаш йолча продукцен шии мах лохбар бахьан долаш. Укхаза къаьстта дика къахьегарца белгалбаьннаб воккхагIа вола оператор Сергееви, оператора помощник Денисенкови, иштта кхыбараши.

Иштта дика белгалъяьннай № 17 йолча установкан коллектив а. Керда шу доладелча денз 118 эзар сом пайда беннаб коллективо арахецача продукцен мах лохбар бахьан долаш.

В. СВЕТЛОВ.

Шера планал совгIа—1400 центнер чкъаьрий консерваш

Вай мехка доазонел гаьнна деха йовзаш я Астраханерча чкъаьрий консервно-холодильни комбината продукци. Чам дикагIа хилар бахьан долаш Брюсселе хиннача Дерригача дунен выставке «Гран при» яха дошо медальи цхьоалагIча степена дипломи еннай Астрахански Iовнахи балыкехи, кхыча чкъаьрех яьча хIамаехи.

ХIанз, бIаьстан юхье чкъаьрий лувцилга сихденнача хана, хадданза комбинате тIакхухьаш латт Каспийски форда чура лувцаш дола керда чкъаьрий. Къаьстта дукхача маьха да Iаьржа Iов йоаккхаш дола осетри, белугеи, севрюгеи яха чкъаьрий.

Iовна - балычни цеха коллективо къовсам лоаттабу семилеткан хьалхарча шерара план тIехкхоачашъяр духьа. Планал совгIа 500 центнер Iовнен 1500 центнер балык яха чкъаьрийи дала лаьрхIад цар.

Сурта тIа: осетр яхача тайпах дола чкъаьрий Iодоассадеш боахк Петр Тарасови (аьрдехьа) Матвей Миронови.

А. Леонтьева сурт.
ТАСС фотохроника.

Акхарна йоагIаш еннай цIи

Грозненски орден лелаеча мехкдаьтта чакхдоахача завода № 15 йолча технологически установкан коллективо завода установкашта юкъе эггара хьалха хьаллаьцар московски машин-наькъахоша коммунистически къахьега коллектив аьнна цIи тиллийта йолаяь социалистически яхь.

Ала дезаш да, из социалистически керда яхь йолаялехьа а из коллектив дика болх беш, сийрда мехкдаьттан продукташ яхара социалистически декхараш тIеххкхоачащеш хиннилга. ХIаьта а шоаш даьхача толамех тоъам хулаш яцар из коллектив. Моттигаш яр къахьегама а технологически а дисциплина телхаеш, цхьабола новкъостий общественни моттигашка менна бIаргабойташ.

Уж гIалаташ дIадаха тIагIертта къовсам болабир коллективо. Ерригача коллективо лаьрхIар цхьаннена хьалхара ше бехктокхаме лархIа а коллектива хьалхашка хIара член бехктокхаме хулга а. Из тайпа гIулакх царах даьха толамаш гуш да. Лакхе дийца гIалаташ гуш дац коллективе. Установкан начальника нов. О. С. Поваляевси профгруппорго нов. В. Жовнереи вIашагIделлар кхы цхьаькха слесара говзал хIара члено Iомаелга, хIаьта операторашa нн. Митряйкинеи, Горинеи, Шинкаренкоси, иштта кхычари кхоалагIа говзал Iомайир.

Производстве дика болх а беш дукхагIчар дешар хар лакхду. Установкан начальник нов. Поваляев а волаш кхо саг мехкдаьттан институте заочно деша вагIа, пхIалгIа институтa подкурсе вагIа, цхьабараш кагирхой сайранарча школеи техникумеи деша багIа. Коллектива берригача членаша хьинаре дакъа лоац общественни вахара юкъе. Масала, оператор Пархоменко Мария къахьегам лорабара общественни контролер я, оператора помощник Кучугурова Раиса страховой делегат я, хIаьта Горин Александр коллективе культурни болх вIашагIболлаш ва.

Цхьана къахьегарца технологаша шоай болх беча моттигашка порядоки цIенои оттаяьй. Шелал кхийтта цамогаш хулилга дIададаьккхад. Нагахьа санна саг цамогаш хилча массане а новкъостал ду. Культорганизаторо нов. Горина вIашагIдехк коллектив цхьана кино а театре а ухилга. Уж хьежаб «БIарцхала эиза тохача хана», «Вежарий ЕршовгIар» яхача спектаклашка.

Семилеткан хьалхарча шерара план 20 декабре кхоачашъеи Даьхенна планал совгIа 10 эзар тонн сийрда мехкдаьттан продукташ ялеи социалистически декхар тIа а ийца шоай дош чIоагIа леладу цар. ХIара бетт-бетта тIеххкхоачащду шоай социалистически декхараш. Дунен халкъашта юкъерча цIейна 1-ча Майна духьал болхаш апрель бетта сийрда продукташ яхара план 112 процент кхоачаш а яь къахьегама овсарле 4 процент лакхйир, кходир дуккха а доагам, электроэнерги, реагенташ.

Укх шера 7-ча мае цу коллективе дог гIоздоаккхаш гIулакх хилар. Цека болхлойи гIулакхерча наьхеи юкъарча собране белгалдир № 15 йолча установкан коллективо тIагIертта къахьегарцеи дика толамаш дахарцеи завода ерригача коллектива хьалхашка ший сий даьккхалга. Профсоюза заводской комитетагара дехар дир коммунистически къахьегама коллектив, аьнна цIи тилла. Завкомо кхоачащдир из дехар.

ССКП ЦК аргIан йола Пленум гулъе аьнна хоам хилча установкан ерригача коллектива дага дар юкъарча собране аьлар цун начальника нов. Поваляевс. Вайна еннача лакхерча цIеро декхарийла ду вай кхы а дикагIа къахьега. Тха деррига низаш хIанз тIадахийта хургда Пленум хьаеллача денна доагIача тайпара накъа дахара.

Собране берригаш а раьза а болаш тIаийцар керда социалистически декхараш — ССКП ЦК Пленум хьаеллача денга сийрда мехкдаьттан продукташ яхара ах шера план кхоачашъе. Май бетта деча балхаша хьахьокх цар тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачащдергхилар. ТIа-тIа дукхагIа тел цар планал тIех йола продукци.

Иштта хьинаре, барт тайна къахьегаш хьайоагIа коммунистически къахьегама коллектив аьнна цIи яьккха йола № 15 йолча установкан коллектив.

С. ЧУХАРЕНКО.

Идеологически балха керттера декхараш

ССКП XXI-ча съезда решенеш тIа боккха теркам тIабахийтаб идеологически балха дешашта. Къахьегамхой коммунистически уйланца кхетабар хIанз партийни, советски, профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацей балха юкъе кертера цар да.

Дуккхача наха сакхетам а болаш хьега къа советски паччахьалкхено доладаь моллагIа а керда хIама толамца чакхдаргхиларах бола тешам ба яьхад В. И. Ленинеи Коммунистически партеси. Иштта хьегаш дола къа Iалаьмате боккхача лоархIаме хилар социализм толамца хьалъеш, иштта лоархIам болаш да из къа хIанз а, коммунистически общество шерра хьалъеча хана.

Советски паччахьалкхен аргIан йоагIа планаш дуккхача наха дикагIа а, дукхагIа а мел кхетаю, цар патриотически кхетам лакхагIа хургба, цар революционни низ шерагIа а, дикагIа а лелаш хургба. Цу тайпара, ворхI шерарча плана декхараш наха кIоаргга Iомадой, царна уж довзе, уж кхоачащдеча доккха новкъостал хургда, цу гIулакхо новкъостал дергда коммунизманга бодача новкъа вай чехкагIа дахара, капиталистически системаца лоаттаеча яхье вай чехкагIа котдахара. Цудухьа, беррига идеологически болх, партийни дешар, ерригa пропаганда а агитаци а, наха юкъе бу политически болх семилеткан йоккха программа нахага дIайовзийтара а семилетка кхоачашъеча деррига халкъ оарцагIа даккхара а тIаберзабаь ба.

Вахарца пропаганда айхагIа ювзар, коммунизм хьалъяра декхарашца чIоагIагIа бувзам лоаттабеш идеологически болх дIабахьар, цу балха боарам лакхбар дIадех вайгара партес. Цунца цувзаденна пропагандани агитацени боарам хьыдда лакхбе беза идеологически болхлоша.

* * *

Капитализмагара социализмага вода а социализмагара коммунизмага вода а ханаш наха юкъе Iалаьмате боккха идеологически болх барца я. Историен чухь ший Iожал тIакхаьча йола капиталистически система наьха дог гIоздоаккхаргдола, миллионаш бола нах шийна тIехьа боахаргбола идеяш уттае могаргдолаш яц хIанз. Капитализм ший исторически ха яьккха яьннай, ший моттиг социалистически системанна дIаяьланза яргьяц из.

Иштта эттача хьале Коммунистически партес шийна хьалхашка уттаду декхар да буржуазни идеологен мел долча хIамашта духьала чIоагIагIа къовсам лоаттабар. Социализмои капитализмои машаре лоаттаеча экономическии идеологическии яхье котъяргья нах тIехьа бола, наха тIаэцаш йола идеяш. Уж — марксизма-ленинизма идеяш я.

Коммунизма исторически декхараш кхоачащдеча марксистски-ленински теорен къаьстта бола лоархIам латт цо марксистски Iилма цIена лоаттадеш хиларах. Ший бахьан йоацаш дац марксизма-ленинизма эггара боккхагIа болча моастагIаша, массаболча тайпарча ревизионисташа тIагIертта, цхьабакъда эийхьа марксистски-ленински идеяш «харцъеш» хилар.

ЦIаккха ца хиннача тайпара яра эттад советски нах коммунистически уйланца кхетабара декхар. СССР дегIайоагIача кердача этапе хьалхинна коммунистически къахьегама бригадаш къахьегама а вахара а коммунистически принципаш цхьана вIашатIъювза гIертилга ший бахьан доацаш дац. Iалаьмате дика патриотически болам — коммунистически къахьегама бригадай цIи яккха лоаттаю яхь, дикагIа бола нах а цар турпалера гIулакхаш а довзийтар — вай печатаца а къамаьлашца а еча пропагандан декхар да. Вай идеологи кхы а чIоагIагIа къовсам лоаттабе декхарийла я дIаяхача заман во гIулакхаш лелаедеча нахаца — наьха хьакъ дуарашца, лодарашца, хулиганашца, социалистически обществон бокъонаши гIулакхаши доходеча нахаца.

Дукха ха йоацаш милицеси прокуратурои гучаяьккхар Горгаз тресте къоал деш а кхааш ийдеш а хиннача наьха группа. Цу зуламхоша дуккхача шерашка лежкъадаьд пачхахьалкхен рузкъа. Цу къуша цу зулам, къоал ший ханнахьа хоададе йизза торо хиннай. Цхьабакъда хIанз а кIезига бац вайна юкъе «сона фу хьашт да» яха уйла йола, цу морча гIулакхашта юстаро бIара хьежа нах.

Партес къаьстта теркам тIабахийтаб къона тIехье идея йолаш кхеэра. В. И. Ленина яьхад: «ХIанзарча кагирхой кхетама, образованен, цешара гIулакх оттаде деза царна коммунистически мораль Iомаергйолаш». Вай кагирхошта буржуазни идеологес зуламе Iоткъам беш хилар цхьаболча болхлоша дизза ца кхетаделга гIалате да. Къиза къовсам лоаттабе декхарийла да вай буржуазни, вайна хийра уйлаши оамалаши советски наха юкъе, къаьстта кагирхошта юкъе йолара духьал.

Суда гIулакхаша хьахьекхад, зулам хьацоалача бахьанех кертера чарех цаI корта бохо малар мелга хилар. Кайхарови Ибрагимови бехаь а болаш, Грознен железнодорожни клубе гражданашта Окоповнен Хачатурянаи тIа а баха, царца къовсам а баьккха, царех лийтаб. Цу хулиганашта шоашта доагIар дIакхачийтар.

Сийлахь-воккха писатель — гуманист А. М. Горький чIоагIа духьал хиннав «кхийнача наха шоай дегI къаракъаца толхадара». Менна вахар «хьакхий оамал тIа» валар да яьхад цо. Бехача нахаца бе-башха йоацаш уйла хилари цар оамалаш магийтари ла йиш йоацаш да. ХIара советски сага, производственни а общественни а коллектива цекхар да—цхьаккха зулам ловргдоаца хьал оттадар.

Вай кагирхошта юкъе хIанз а нийслуш ба «малхбузерча цивилизацен хозленах» дIаьхдаь дувцаш бола нах, бокъонца дола гIулакх а ца довзаш, капиталистически дунен бIеха сурт а ца кхетадеш бола нах. Цу наха юкъе ба цхьаккха идея а йоацаш, вахара дерригача беркатах пайда эца аьнна шоаш дунен чу баьннаб аьнна хеташ бола, керда вахар хьалдеча дакъа лацар шоай декхар ца хеташ бола нах.

Вай къонача тIехьенна бIарга яйнаяц боккхагIа бараштa тIаэтта вахара а къовсама а школа, яьхад Н. С. Хрущевс. Кагийча наха хац революци хилалехьа хинна Iазап а халоа фуд, царна книжкаш тIара дийша мара йовзац къахьегамхошта цу хана тIаьлаьтта эксплуатаци. Цудухьа Iалаьмате чIоагIа лоархIам болаш да къона тIехье мехка истори, паргIата бовла къахьегамхоша лоаттабаь къовсам. Коммунистически партен турпалера истори ховш хилар, вай партен, вай болхлой класса революционни гIулакхашцара цо кхетам эцар.

Советски Союза Коммунистически партес ловш яц дIаяхача заман националистически воча гIулакхий цхьаккха форма. ХIаьта вай ханара национализм гучаювл цхьан къама кадраш, мотт, культура вокх къамачарца вIаши духьал уттаярца, тIехьайнса оамалаш, дын гIулакхаш юхацийндаларца, политическии гIулакхийи дикалга хьежжа кадраш къоаста а е, дIа-юха нийс а е, яхаш йола ленински принцип хийца къамах хиларга хьежжа кадраш къоастае гIертарца. Цу гIулакхашта духьал ялар вай общественноста сий дола цекхар да. Цу дешашта хетаяь хьыда йола лекцеш еша еза, пачхахьалкхен хьашташ моттигерча хьашташца нийса лархIа дезаш хиларах йола уйла тIагIертта белгал а йоаккхаш.

ДIаяхача замах советски обществона юхедисаьча воча хIамай цхьа моттиг лоац дын гIулакхашa. Советски Iаьдал эттача шерашка вай мехкарча наьха сакхетам дын идеологех мукъабаьннаб. Ала а боагIаш оал вай мехках атеизма мохк аьле. Цхьабакъда беррига къахьегамхой атеисташ хила гаьна да хIанз а. Вай республике бахача къахьегамхошта юкъерча тIехьабисаьча наха хIанз а чIоагIа Iаткъаш ца дын дохьаж. Масала, моттигерча баптистий община юкъеэза массехк итташ кагирхой ба. Квартирашка хулача дын собранешка ух уж, цига гуллуш вIашатIа а беттalу. Масала, иштта вIашагIкхийттача дийцар дынах тешаш вола саг кино аха а художественни литература деша а мегаргдий цо, яхаш. Хьалхле лелаеш бола сектанташ шоаш бакхаш бола нах, фунпагIцаь а, общественнии культурнии вахарах хьакъоастабе гIерт.

Укх тIеххьарча хана белгалбаьнна лакхбаьб шоай болх бусалба дын керте латтача, «тайпай сий долча» наха. Ды лелабеча тоабашта керте цхьаккханахьа беш болх а боацаш, шоаш тайпах хьабаларга хьежжа бола нах утташ хилар белгалдаьнна да. Цкъаза тулбеннача ды лелабеча наха керте хул къоалаш ду нах.

Нохчаштеи гIалгIаштеи юкъе чIоагIа аьржа я тайпан «кхелаш». Кхело дош къоастаделга чIоагIа духьал латт советски суда законашта, коммунистически кхетама гIулакхашта. Масала, Долакха-Юрта вах кхо воша ДаурбековгIар — Iаббас, Iаьла, Висангири. 1948 шера колхоза ялат ложкъадарах Акмолински судо суд яь, 6 шу даьккхад цар. 1957 шера шоаш цIабаьхкача Х. А. Кулбужевгеи Ю. Д. Даурбековгеи дов дIахьийр цар, уж гаьннара гаргарча сага суд еча хана тешал айттаб аьнна. Хайнача кхело царна дукха ахча хьожадир Х. А. Кулбужевгареи Ю. Д. Даурбековгареи.

Цу дерригача бакъдараша хьахьокх, дIаяхача заман во гIулакхаш дIадоахилга чIоагIа чоалхане, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, ерригача вай общественносто тIагIертта болх бе безаш хIама хилар.

Доккхий цекхараш латт вай художественни интеллигенцена хьалхашка, эггара хьалха коммунизм хьалъеш доаллача советски халкъа турпала гIулакхаш дувца хьийха болча писателашта хьалхашка а латташ.

Цхьабакъда, нохч-гIалгIай къама автономи юхаметтаоттаяьчул тIехьагIа хIанзара ха ювцаш, цунца цхьана вай дикача нефтяникех, юрта боахама дикагIча къахьегамхоех лаьца цхьаккха а лоархIам болаш произведени язъяьяц вай республикерча писателаша. Литературан чухь къаьстта чIоагIа кхоачамбоацар да из цхьан оагIорахьа цегIадоагIаш хилар — поэзи дуккха а дукхагIа хилар. Берий литература хьадеш кIезига болх бу писателаша. Литературни творчествон квалифицированни критика во вIаштIехьяьккха я, язде болалуш болча къонача поэташтеи писателаштеи кхоачамболлаш новкостал дац. Укх шера март бетта партен областной комитета бюрос бокъонца бийцар вай республикан писателий Союза правленен болх, цун балха тIех дола цIенхаштара кхоачамбоацараш гучадьхар, уж кхоачамбоацараш дIадаха эша гIулакхаш белгал а даьхар. Союза правленен хьалхле лелаю нах хийцаб.

ССКП XXI-ча съезда решенеш йовзийтача лоархIаме а сий дола а моттиг цIалоац лекционни балхо. Из шерагIа боаржабе а цун идейно-теоретически боарам лакхбе а беза. Партен райкомий, политическии Iилмани хьехамаш доаржадеча Обществон отделенен пропагандистий, штатни а штатни боацача а лекторий доккхагIа дола декхар да—хIара къахьегамхочо кIоарга кхетаергйолаш партен XXI-ча съезда решенеш дIайовзийта шоай болх вIаштIехьа баккхар, семилеткан сийлахь-йоккха программа ханал хьалха кхоачашъеча дикагIа дакъа лаца къахьегамхошта новкъостал дар.

Тоабе Советски торговлен болх

Партеси правительствоси советски наьха еча йоакхонах цаI—баха нах торгови предприятешка гIолла тайп-тайпарча промышленни а кхачан а товарашца Iалашбелга я.

Из сийлахь декхар лерттIа кхоачашдеш а товарооборота план кхоачашъеш а я горпищеторга дукхагIа йола предприятеш. Царна юкъе я номер 1 йола гастроном (директор н. Бугаев), номер ткъаьи шиъ йола гастроном (директор н. Навразов). Цу гастрономашка йоккха товарни ассортимент а я, мах бара гIулакх лакхера культура йолаш а ца. ХIама эца баьхкараш эзди Iаьдалах, тIулакх а дийя дIабохийт шоай болх дика ховш а, нахаца эзделах а, Iимерла а болча продавецаша.

Дуккхача наха дукха езаеннай номер 1 йолча гастрономе апрель бетта тIеххьарча деношка йолаяь керда торговлен форма. Укхаза оттадаьд заказий стол. Шийна мел эшача товарашта телефонаца заказ а даь, миччa хана, гIулакхах мукъаваьлча, дIа а ваха хьаэца мара дезац укхаза. Цу торговлен кердача форманна шоаш раьза хилар дувцаш предложенеш язъяй цхьаболча къахьегамхоша. Къаьстта раьза ба цу форманна къахьегамхой, ха ца а йоаеш, шоашта эша товараш миччa хана а дIадахьа йиш хиларах.

Кастта, транспорт а нийсъяь, заказах товараш нах баххача, цIеношка дIаккухьилга вIаштIехьдаккха лаьрхIа я № 1 йола гастроном.

Иштта къахьегамхошта пайдана йола керда торговлен формаш кхыча тикашка йолаелга, лерттIа доал а деш, вIаштIехьдаккха деза торговлен болхлоша, общественносто дакъа а лоацаш.

Вайна уж хилар деза а, дукха я лерттIа балхаш ца деш, балха юкъе гIалатленаш йоахкаш, къахьегамхой хьашташ дизза кхоачаш ца деш торговлен предприятеш.

Кхоачамбалла шура а йизза шурий продуктай ассортимент а яц № 5 йолча (директор н. Гусева) гастрономе №№ 123, 39, 162 йолча тикашка. № 5 йолча гастрономе цулха консерваш, нахча, кIолд, шура яцар дийнахьа 12 сахьат даьннача хана.

Геттара во латт Калинина цIерахча поселке торговлен гIулакх. Укхаза, денгара-ди массаз дала нах тIакхеташ а йоккхагIа хулаш а латтача поселке цаI мара тика яц. ХIаьта цу селларча наха цаI мара йоацача тика болх а бац лертIа вIаштIехьбаьккха. Тика чу хилац шурий продукташ, цаьтта, тайп-тайпара крупаш, овощнойи дулхеи консерваш, кондитерски товараш, тайп-тайпара гIаьленаш, иштта кхыдола товараш.

Цхьа бутт гаргга ха я, тика чу цIаоттае аьнна холодильник ена. Бакъда, горпищеторга администраци сагота ца хиларах из хIанз а дIаоттаяь а товараш чулеладе мегаргдолаш вIаштIехьяьккха а яц. Из бахьан долаш тика чу налха, керда кIолд тIоа, ета шура, марш, иштта кхыйола сихха талхаш йола, продукташ хилац.

Калинина цIерахча поселке цхьаькха тика йилла еза яха къамаьлаш а даьд горпищеторга кулгалхоша, бакъда, гIулакх къамаьлал дIахо дахадац. Цу кулгалхоша деча къамаьлах, цар де лерхIача гIулакхех поселке бахача наха цхьаболаш пайда бац.

Наха хулаш бола дика болх, торговлен болх, лерттIа вIаштIехьа а баьккха, дIаоттабарца хургба.

Советски торговлен бокъонаш телхаеш, нахагара доагIачул совнагIа ахчаш доахаш, тика тIа хIама эца баьхкарашца гIожа къамаьлаш деш моттигаш я цхьайолча тикашка. Из хургдацар пищеторг администраце кадрай гIулакх лерттIа леладеш хилча.

Рейдови бригада хилар № 39 йолча тика тIа. Сайран тикан болх йистебоалаш йола ха яр из. Мах беш йолча продовецагара Хачатурянагара комсомолка Р. тайп-тайпара товараш ийцар. Шийгара дIадоагIа аьнна 4 тума дIа а делар цо цу минута.

Товараш оза а царех дIаденна ахча лархIа а тхо денначул тIехьагIа гучаваьлар тикан заведующи вола Комаров. Продавец чIоагIа еха хьайзар. Комаров кхы а чIоагIагIа корзагIваьлар.

— ХьалхагIа аз ергья проверка, со завмаг ва йоахар сихвеннача Комаровс. Тхо юхе латташехьа а, кхы эхь доацаш, Хачатурянаца, дIа юхе а ухаш, тхона хьа ца хоза, къамаьл дора цо. Тхона хьахозаш продавецага даь къамаьл укх тайпара дар завмага: «Ахча юха дагIацый цу йоIа?.. Iайха ахча нийса лаьрхIадий хой хьона?.. Тувлаенна хургья хьо?..»

Халла хьехардаь Комаров соца а ваь, товараш лаьрхIачул тIехьагIа продавеца шийна доагIачул совнагIа 3 соми 4 кепиги даьккха хилар. Товараш лоархIача хана а вар завмаг эхь цайна продавеца лерге а ухаш къамаьл деш, «хьехамаш» деш. ХIанз фу дича бакъахьа да вай аьлча санна, ший кулгалхочоа Комаровна бIарахьежар Хачатурян. Iайха йоIага дIаеннача хIамаех прилавка тIера саго хIама ийцайий хой хьона яхаш къамаьл дора завмага продавецага дIахо. Комсомолкага а хеттар цо, хIамаш дIа а ийеш прилавка тIа Iоуваттаеча хана, хьона юхе саг варий яхаш. Дика ховра завмага йоIо товараш эцача хана цунна юхе саг ца хиннилга, хIаьта а бехктокхаме ма кIалхара вала ший махулла бахьанаш лехар цо. Кхы ала хIама доацаш ше кIалвисачул тIехьагIа «ца ховш хинна хIама да из» йоахар Комаровс.

Жалобаши предложенеши язъеш долча книжка тIа даьча йоазонаша а хьакойтар Комаровс доал деча тикас советски торговлен бокъонаш телхаеш хилар. Дукха жалобаш я тика тIарча харцахьарча гIулакхех язъяь книжка тIа. Царех цхьаерашa стеклопосуда дIайияц, шоллатIчара телха товараш дохк, кхоалагIчар иштта кхыдола харцахьара гIулакхаш леладу яхаш дувц.

Цу жалобашта жопаш язде ший бокъо йоаццашехьа а бюрократически жопаш язду Комаровс. Ханнахьа тика хьаеллац аьнна язъяьча жалобанна иштта жоп яздаьд цо: «Тика дизза 13 сахьат даьлча хьайийлай, харц ле мегаргвац, жалоба йоагIача бесса язъе еза...».

Тхона цул тIехьагIа горпищеторга кадрай отделе гучадаьлар Комаровс хьалха дIаяхача хана дуккха харцахьара гIулакхаш шийгара гучадувлийта хилар а. Бакъда, тхона ханзар Комаровс леладу гIулакхаш цунна магийтара бахьан. Нохч-ГIалгIай АССР-а торговлен Министерствона ха тоам бар из.

* * *

ССКП XXI съездо тIаийца семилеткан программа сийленца кхоачаш а еш, доккхийча къахьегама толамашца, деррига советски халкъ санна, партен ЦК июльски Пленума накъа болх вай республикера къахьегамхой. Къахьегамхой хьашташ дизза кхоачашдара чIоагIа лоархIам болаш да болх тоабар. Из болх тоабе декхарийла я лакхехьара торговлен учреждениеш, партийни, советски, комсомольски, профсоюзни организацеш, ерригa общественность.

Рейдови бригада:
В. Г. Агабекян — пенсионер,
Э. Харченко—ВЛКСМ Ленински райкома болхло, **Т. Тангиев** — госторгинспектор, **Л. Зязанова** — ВЛКСМ член, Ленински районерча нарсуда болхло,
Хь. Галаев — «Сердало» редакцен отдела заведующи.

Укх деношка «Сердало» газета редакцес вIашагIтеха рейдови бригада горпищеторга системан массехк предприятен балхага хьажар. Укх лохехьа кепатох рейдови бригадан материалаш.

Къоаноша хьинаре дакъа лоац

«Октябра 40 шу» яхача совхоза Наьсар-Кертерча отделенен жа ферме зIамига а боккха а 1956 устагI ба. ХIанз боккха лоархIам беш ба жа ларгара гIулакх ший ханнахьа чакхдаккхара цу отделенен болхлой а хьалхе лелаераш а. Тха дукхагIа мел хул вай халкъа тIадувхар дикагIа а дукхагIа а хургдолга дика кхетадеш ба уж.

Жа лоргилга ханал тIехьа даьлча дукха зе доал. уж кана дувлаш, тха Iолегаш довш хиларца. Цу гIулакха укх деношка юртара боккхий нах оарцагIа баьхар отделенен управляющий волча нов. Шадыжев Саламхана. 90-шу гаргга ха йолаш вола къоано Чахкиев Хьовди хьалха а волаш 12 воккха сат араваьлар лоацчача хана жа ларгара гIулакх чакхдаккха. Болх бу ха гаьнна дIаяха ба уж. ХIанз царех бехк баккха йиш йоацаш да — шоай хана къахьийгад цар. Цхьабакъда, тахан вай юкъарча боахама бIарга-Iунал дарал совгIа, шоай кулгашца беча балхаца новкъостал ца дича тоам хетац къоаношта.

Iымерза, сабарца кхетаме къамаьл дир боккхийча нахаца Саламхана, декхараш дIадовзийташ. Жа ларгарал совгIа таханарча дийнахь юрташта хьалхашка этта кхы а да цIенхаштта теркам бе безаш балхаш: бIаьстан ялаташ дIадер сихагIа чакхдоаккхилга, къаьстта хьатIаьнначa культурашта доал делга. Цу массадолча балхашка дог раьза долаш къахьега шоаш кийча хилар хьахайтар къоаноша: Чехкиев Хьовде, ГIуде, Дзауров Шовхала кхыбараша.

Шоашкара дийхар дIа а кхетадаь жа ларга болабелар уж. 4 дийнахь лергаб 779 устагI, юхебисаь 1177 устагI 3 дийнахьа лерга баккха дош делар цар.

Къаьстта дикача балхаца белгалбаьннаб жа лоргараш: Арчакова БагIдат, Мислаурова Нукка, Гагиреева Шерий, Тутаев Iусман, Чахкиев Тухан.

Шоаш баха юрт лоалах ядачарел хозагIи тоаеннатIи хилийта яхь а оттаьй къоаноша.

Цхьаккха деха тIий, никъ, телха гIув, хьаст тхоай юрта бIаргадойтаргдац оаха,—йоах Чахкиев Хьовде, — из гIулакх декхар даь хьатIаэц оаха.

У. АБАДИЕВ.

Ший ханнахьа кийчъе школаш кердача дешара шера

Общеобразовательни школашка дешара шу йистедоалаш латт, хIаьта хIанз дуккха эзараш болча хьехархойи дешархойи коллективаша диззача шера баь болх вIашка тохаш а латт. Дукха къахьийгад укх дешара шера хьехархоша а дешархоша а. ХIанз ерригa терко тIаяхийта еза экзаменашта кийчо яра. Ховш ма дий 1—6, 8—9 классашкара дешархой тIехьарча классашка цIачубоахилга экзаменаш йоацаш, шера яьхача отметкашца хургдолга. Цудухьа чIоагIа бехктокхаме гIулакх да хьехархошта тIалаттар.

Дешара шу дика вIашагIделла чакхдаккха деза. Дика уйла е еза школашка экзаменаш дикача хьокхамашца чакхъяхара гIулакха а. ХIара педагогически коллектив, хIара хьехархо йоагIача тайпара отметкаш а уттаеш дешархоша шера баь болх нийса вIашка а тохаш, цу ларда тIа лакхерча классашка уж дIачубоахилга, е школа царга йистейоаккхийтилга вIашагIдоллаш болх дIабахьа декхарийла ба. Иштта экзаменех йолча инструкцех дай-ноаной дIакхетабе а экзаменаш йолча хана хила еза режим дIайовзийта а декхарийла я школа.

Республикан дукхагIа йолча районашка укх шера школашкара занятеш йистеялалехьа дуккха ха хьалха болабеннаб кердача 1959—1960 дешара шера йоаттIача тайпара кийчо е: кийчдеш латт доагам, школаши интернаташи тоаяра эшаш йола материалаш, классашта лаьрхIа хьалдеш латт сборно-щитовой цIенош, учебни мастерскеш. Ножай-Юртовскии, Советскии, Веденскии, МагIалбикеи районашка йистедоалаш латт школаштеи хьехархошта квартираштеи лаьрхIа хьалдеш дола сборно-щитовой цIенош.

Иштта йистедоалаш латт классашта лаьрхIа хьалдеш дола цIенош Шалински районерча Новожизненски ворхI шера дешача школе а Грозненски районерча 1-ча Мая цIерахча колхозе а. Бакъда, кердача дешара шера кийчо еш июньи июльи беташка бе безаш болча боккхача балха юхьиг мара-м яц из.

Вай республикан Министрий Совето «1959—1960-ча кердача дешара шера школаши берий учрежденеши Iан хьалах болх бе кийчъярах» йолча постановленес городийи районийи, юртийи къахьегамхой депутатий Советий исполкомаш а халкъа дешара органаш а декхарийла ю 1959 шера 15-ча августал тIехьа ца йоахаш школаши берий учрежденеши кердача дешара шера кийчъе. КIезига болх бац бе безаш бар. Капитально тоае еза 140 школа, 20 школьни интернат, детсадаш, внешкольни учрежденеш.

Бакъда, Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Советерча снабженени сбытеи Управленес эшаш йолча материалашца во Iалашъю школаши берий учрежденеши. Къаьстта во дахьун материалийи, хьастамийи, кирпишкеи, цементеи, тIаюллача материалеи гIулакх. Цу материалашца школаши берий учрежденеши Iалашъяра балха йоагIача тайпара терко е декхарийла ва Главснабсбыта начальник нов. Барсуков.

Укх шера школашкеи интернаташкеи кхыча берий учрежденешкеи, хIаьта иштта хьехархоштеи Iалашде деза 70,5 эзар кубометр дахча а 5 эзар тонн гаргга кIора а. Из декхар кхоачашдара школаштеи интернаташтеи доагIача тайпара, ялаташ чуэца доладалалехьа, новкъостал де декхарийла я колхозаши совхозаши, кхыйола боахама организацеши.

Керда дешара шу долалуча ханз вай республикерча школашка боатIаргба лакхереи юкъереи педагогически дешара заведенеш йистеяьха 800 совгIа къона хьехархо. Цул совгIа шин бетта лаьрхIа йолча курсашка кийчбе лаьрхIаб нохчийи гIалгIайи мотт хьехаргбола 150 хьехархо а.

ХIанззехьа а керда хьехархой тIаэцеи уж балхашка дIанийсбеи кийчо е декхарийла я районийи, юртийи, поселковии къахьегамхой депутатий Советий исполкомаш а ерригa общественни организацеш а, къаьстта комсомольски организаци а йолаш.

Йоккха терко тIаяхийта лаьрхIа я укх шера школай кулгалхойи хьехархой кадрайи говзал лакха яккхара балха. Укх аьхкий хьехархой говзал лакха йоаккхача республикански институте вIашагIйоахка лаьрхIай лоацчача ханашта йола курсаши семинараши. Цига дешаш хургва 950 хьехархо а кхыбола халкъа дешара болхлой а. Уж курсаш вIашагIйохкара бахьан да, хьехархой а школай кулгалхой а халкъа дешара система эрга яккхарах долча законо маяххара болх дIабахьа уж кийчбелга. Цу курсашка дешаш хургболча 1—5 классай хьехархоша керда программаш а дешара план а Iомаергья.

Кердача дешара шера дикка шеръе лаьрхIа я школаш-интернаташ. Керда интернаташ хьаелларгья Курчалоевски, Гудермесски, Назрановски, Урус-Мартановски, Шелковской районашка. Шозза дукхагIа хурда школашка-интернаташка дешаш дола бераш.

Школаш эргаяхара закон кхоачашдара боккха лоархIам болаш да ший ханнахьа керда школаши школа-интернатий общежитеши хьалъяь йистейоахилга. Керда дешара шу долалуш хьалъяь яха а, цар чу занятеш дIайолаялийта а лаьрхIа я ерригаш а, 5880 моттиг йола 20 школа, хIаьта шу йистедоалаш хьалъяь яргья школа-интернатий 6 общежити.

ХIанз шерра социалистически яхь а йоаржаяь дикача толамашца школаши интернаташи хьалъяь яхара болх чакхбаккхара тIаберзабе беза шоай низ строителаша.

Бакъда укх шера дIабахача биъ бетта строительни организацеша — «Чечингстройи», «Сельстройи», тресташа, совнархоза строительни управленес, цу цаькъе даь балхаш дукха дог гIоздоаккхаш дац. Строительно-монтажни балхий шера йола план 18,7 процент мара кхоачашъяьяц. Из да боагIача тайпара из болх вIашагIбелла хинна баларе 40 процентал кIезигагIа доацаш балхаш йистедаьха хила дезача метте. Къаьстта во лел гIишлош хьалъяра балха план кхоачашъелга «Чечингстрой» тресте. Дешара шу долалуча хана 14 школа йистеяккха езаш я из организаци.

Иштта дукха школаш вай республике хьалъеш латте а цхьайолча районашка дешархошта кхоачам хиллал школаш яц. Дешархой бизза Iалаш бара. Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Совето просвещенен Министерствона 90 сборно-щитовой цIан уж цIенош хьалъоттаде 3.600 эзар сом ахчеи хьахийцад.

Керда дешара шу доладалалехьа вай республике хьакхаьча а, хIаьта дешархошка дIадехка а хила деза 399 эзар керда учебник. ХIанз хьакхаьча кIезига да уж. Республикански Книготорг (директор нов. Хомяков) декхарийла я кхоачам хиллал учебникаш хьатIа да а республикан районашкарча тикашка уж дIакхачийта а, дешархошка уж дохкилга вIашагIдоха а.

Къаьстта терко тIаяхийта еза дешархошкара леладаь учебникаш юха хьаэцара. Юха хьаийца хила деза 50 эзар экземпляр учебникаш, царех 25 эзар юрташкарча дешархошкара а эцаш. Школай кулгалхойи хьехархойи декхарийла ба потребкооперацена а Книготорга а дешархошкара уж учебникаш хьаэцара новкъостал деи цул тIехьагIа эшачарга уж дIадохкилга вIаштIехьа даккхеи.

1959 шера июль бутт хьатIаккхачалехьа Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Совето чIоагIъяьча планах 13 тайпара цIераш йола нохчийи гIалгIайи меттала учебникаш арахийца хила деза. ХIанз арахийцараш шин тайпара цIи йола учебникаш мара дац. Цу тайпарча гIулакхо хетадолийт ший ханнахьа учебникаш арацаргдац аьнна. Издательствон бехкагIа учебникаш арахецара график а йохаяй.

Къаьстта терко тIаяхийта еза керда дешара шу доладе кийчо еча хана деша декхарийла долча берий учет нийса чакхъяккхара. ВIалла мегаргдоацаш гIулакх да республикерча дукхагIа йолча районашка всеобуча закон кхоачашдеш ца хилар. Из бахьан долаш укх дешара шера школе чу ца озаш 626 бер дисад, царех дукхагIа яраш йиIигаш я. Къаьстта во лел всеобуча гIулакх Назрановскии, Урус-Мартановскии, Курчалоевскии, Гудермесскии, Ачхой-Мартановскии, иштта кхыйолчеи районашка.

Кхоачам боллаш дика лелабац даьштеи-ноаноштеи юкъера кхетама болх, цхьаккха бахьан доацаш бераш деша ца ухийташ бола нах боагIача тайпара административни бехктокхаме озац моттигерча Советий исполкомаша.

1959—1960 дешара шера кийчо елга СССР-а Лакхехьарча Совето тIаийцача школай вахарцара бувзам чIоагIбарахи дIахо халкъа дешар деIадоаладарахи долча закона маяххара дIахьош да. Цу даькъе керттера дарех лархIа дезаш да дешар къахьегамца, коммунизм хьалъяра гIулакхаца айхха бувзам болаш дешархой кийчбара болх чакхбоаккхилга.

Кердача дешар шера школай болх толамца дIабахьара къаьстта боккха лоархIам болаш да школай материальни база чIоагIъелга. Дешара оборудовани вIашагIтохара а школай мастерскешка гойтара пособеш гулъяра а 1959-ча шера дIадахийта лаьрхIад 5194 эзар сом ахча.

Бакъда школай, материальни а дешара а база чIоагIъяра доккха новкъостал эш совнархоза промышленни предприятешкареи организацешкареи. Цу даькъе дика новкъостал де йиш йолаш я химически завод, «Красный молот» ГАРО-и, ЦРМЗ-еи яха заводаши, деревообрабатывающи комбинати, нефтеперерабатывающи заводаши, Нохч-ГIалгIай АССР-а къахьегама резервай управлении.

Республикера комсомольски организацеш декхарийла я хIара юкъерчеи, бархI шера дешачеи школашка шоай дешара мастерскеш хургйолаш болх вIашагIболла.

Школашта къаьстта хьинаре дакъа а лоацаш новкъостал де декхарийла я промышленни предприятеши, совхозаши, колхозаши. Производственни дешар школьникашта хьехилга а лакхерча классашкарча дешархошта, цар цхьа говзал Iомаергйолаш болх бе моттиг яла производственни практика лелаяйта а еза цар.

Кердача дешара шера школаш кийчъяра болх хIара денна шоай контроль а йолаш дIабахьа декхарийла я районийи, городийи, юртийи, поселковии къахьегамхой депутатий Советий исполкомаш. Уж декхарийла я цу балха хоадам боллаш план оттае а из сихагIа кхоачашъе а.

Партийнии, советскии, боахамеи, профсоюзнии, комсомольскии организацеша хьинаре дакъа а лоацаш вай республикера школаши берий учрежденеши кердача 1959—1960 дешара шера дика кийчъергхилар шеко йоацаш да.

Н. ДЕМУШКИН,
Просвещенен Министра заместитель.

СТАЛИНСК. Юлларгйолча Малхбузен-СибарегIарча металлургически завода хьалхара объект — теплоэлектроцентраль йиллара еш йола кийчо дIайолаяй. ТЭЦ-а керттерча гIишлонна лард йоллара кийчо еш лаьтта хьадоаккхаш дола балхаш деш ба «Востокгидроспецстрой» яхача треста механизатораш.

СУРТА ТIА: ТЭЦ-а керттерча гIишлонна лард йолларгйолча ор доаккхаш боахк.

В. Войтенко сурт — ТАСС фотохроника

Кийчонца накъа гIо дешара шера

Боккхача лоархIамера гIулакх да кердача дешара шера ханнахьа кийчо елга. Цо торо хулийт школашка дешар дикагIа оттаде.

Мишта латт-хьох цу гIулакха кийчо елга Ножай-Юртовски районе?

Деррига бераш деша ухаргдолаш апрель бетте а учет яь яьннай районе, цул совгIа август бетта цIаьккха а ергья. Всеобуча фонд вIашагIйолла лаьрхIад районерча масса йолча юкъерча а ворхI шера дешача а школашка дешара-опытни участкайи производственни бригадайи четах.

Хьехархой кадраех эггара хьалха еш йола укомплектовани яь яьннай районе, хIаьта юххера еш йола укомплектовани ергья 15-гIа август хьатIаккхачалехьа. Районера дуккха а хьехархой шоай хьехара говзал лакхъеш, заочни отделене дешаш ба. Уж ва верригаш а 57 саг. 22 хьехархо вахийтав шоай говзал лакхъергйолча курсашка деша.

Дийша боаца кхийна нах а багIа деша.

ХIанзе а кийчъяла еза ерригa школаш кердача дешара шера.

А. ИСАЕВ.

Технологий дешар

ХIара денна керда техникеи автоматизации балха юкъе кхухь крекинг-заводе. Операторий квалификаци лакхъеш йола курсаш йистеяьннай заводе дукха ха йоаццаш. Заводе хьалхе лелаеча 1-ча цеха 5-ча установка тIара 27 оператори помощники мехкдаьттан технологен теоретически курсе ладувгIаш хиннаб биззача кхаь бетта. ХIанз болх беш йолча установкай болх Iомабеш, цун ерригa оборудовани миштай хьожаш хилар уж. Заводе дикагIа болча операторий балха говзал Iома а йора.

Курсашка хиннача занятешта кулгал деш вар установкан начальник вола А. Г. Бурлаков.

Курсаш тIехдика йистеяьхар боккхагIа болча оператораша Клеповс, Павловске, Фроловс, Удаловс, Долгушина, оператораша Константиновс, Крикливцевас иштта кхыбараша.

И. СЕНЧЕНКО.

Вахарцара къаьста хила йиш яц лекционни пропаганда. Лекцеш еша еза колхоза, совхоза, района, республикан хьалхашка латтача декхаращца айхха ювза а ювзаш. Цхьабакъда, дукха ха йоацаш хьежача гучадаьлар республикан дуккхача районашка еча лекционни пропаганданa юкъе цIенхаштта дола гIалаташ хилар.

Масала, къаьстта аьлча, мела болх беш я политически Iилмани хьехамаш дIадоаржадара Обществон Надтеречни района отделени. Лекцеш къаьстта во увттаю цо. Дукха лекцеш хьалхехьа а кийчъяц. Цудухьа цецвоалилга яллац дуккхача лекцей идейни боарам лоха хиларах, цар чулоацам вахарах дIакъаьста хиларах. Марксистски-ленински теорен цхьаццайола положенеш телхаеш моттигаш я.

Надтеречни районе юкъера а лакхера а дешар ховш 300 специалист ва, хIаьта обществон член 72 саг мара вац. Дика болх беш бац обществон членаш бола нохчий. Лекционни пропаганда производствона гаргаэза яц, лекцеш кIезига еш промысле, совхозий отделенешкеи фермашкеи.

Къамаьлаца лелаю пропаганда, цун ерригa формаш: лекцеш, докладаш, беседаш, консультацеш, хаттарийи жопийи вечераш кердача лагIа тIа яханза яргьяц. Къахьегамхошта дукхагIа еша еза дика кхетаеш йола лекцеши докладаши, вай мехка коммунизм хьалъяра бокъонца йола перспективаш нах тешаргбола а цар безам тIаоттийтаргболаш а гучаяха еза.

Идеологически балха берригa низи торонаши болх беш хила а еза. XXI-ча съезда исторически решенеш—коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккхача программах йолча пропаганда хьалхьехьа Н. С. Хрущевс доклада тIа оттадаьча теоретически дешай кIоаргта уйла яра, ворхI шерара план ханал хьалхагIа кхоачашъе лоаттабеча къовсама тIаерза е еза. Къаьстта теркам тIабахийта беза хIара завода, колхозо, совхозо, хIара фабрико, стройко, районо республико 1959 шерара план — семилеткан хьалхарча шерара план кхоачашъе нах оарцагIа бахара.

Партийни пропаганда декхарийла я халкъа политически кхетам а къахьегама хьинар а тIа-тIа дукхагIа лакхде, коммунизм хьалъеча къахьегамхой дегаш урауvттаде, моллатIча посте вале а, хIара советски саго ше денна хьега къа коммунизм бахьан лоаттабеча юкъерча къовсамца дувзаргдола, цу къовсама визза доакъашхо шийх цунна хетаргвола уйла чуйоссае. Пропаганда декхарийла я къахьегамхой коллективизма, къахьегам безара уйла йолаш, социалистически интернационализмани патриотизмани уйла йолаш, коммунистически гIулакхаш доахкаш кхетабе а кхебе а.

Идейни политически хьалъехьа коммунисташи парте боаца активисташи кхетабеча боккха лоархIам болаш да партийни просвещенен дешар. Цхьабакъда, республикерча партийни просвещенен массайолча кружокашка дика вIаштIехьа даьккха латтац из. Цхьаболча пропагандисташа шоай болх алхха наха газеташ дешарца дIаккухьаш моттигаш я. Занятеш йохаяь моттигаш кIезига яц пропагандистий бехках а нах тIа ца бахкарах а.

Политически агитаци — къахьегамхой коммунистически уйланца кхетабеча, нахацара партен бувзам чIоагIбеча, партен политика хьехача, партени Советски правительствони тIахьехамаш а решенеш а кхоачашъе нах оарцагIа боахача эггара чIоагIагIа лоархIам бола средство я. Политически агитацен керттера гIулакхаш да: идея лакха хилар, бакъдар а таханара дар а дувцар, хьайда хIама довзийтар. Пропагандисташи агитатораши декхарийла ба политически агитаци вахарца, боахама-политически декхаращца айхха ювза, партени Советски правительствони чура а арара а политика къахьегамхошта дIайовзийта, халкъа демократен, машара а социализма а лагера мехкаша даьхача толамех дувца, тIом хьоабе гIертача империалисташа леладу тийшабаллхаш гучадаха. Агитаторий декхар да — къахьегамхошта общественни оуэкъа лорадара оамал Iомае, СССР-а халкъий доттагIлен уйланца, советски патриотизма уйланца уж кхетабе.

Дукха ха йоаццаш хиннача художественни самодеятельноста республикански смотро къахьеккхар культуран цIеной, клубай, кхыча культурно - просветительни учрежденей болх лоархIам боллаш тоабалар. Цар бу болх халкъа боахама декхараш кхоачашдара хьашташта тIаберзабарах латт декхар.

Партен идеологически балха юкъе наха юкъе беча политически балха лоархIамера средство ше хиларах тарра къаьстта, сий дола моттиг дIалоац коммунистически печато. Советски Даьхе бахьан кIаьд ца луши шоаш кхо ца беши къахьегачарех — вай сий долча болхлой классах, колхозни ахархоех, халкъа интеллигенцех чулоацам болаш а безам тIабохийташ а дувца.

Нефтяникаш, ялат доаккхараш, машинаш ераш, жа леладераш, болхлой, колхозникаш, Iилман, техникан, культуран нах, уж ба, цар къахьегам ба вай мохк дIахьалхашка кхувлараш, историн кхел къоастаераш, истори хьадераш, уж ба вай пресан турпалаш, безам тIабохийташ а кIоаргга а царех язде декхарийла я печать.

Цхьабакъда районни, кхыметтел республикански газеташа кхоачамхилалл теркам тIабахийтац ханнахьа наха юкъе беча партийно-политическии агитационнии балха. РСФСР-а Лакхехьарча Советеи моттигашкарча Советашкен хоржамаш хулача хана печата тIа еша йиш хулар агитационнии кхетамеи балхах язъяь безаме заметкаш. Хоржамий кампани дIа ма яьлланге а, газетий оагIонаш тIара дIаяьлар агитационни кхетама балха опытах язъяь корреспонденцеш. Вай печата сий дола декхар да — хаддаза болх беш йолча агитпункташка хьожаш хилар, агитколлективай болх мишта лел хаддаза ховш хилар, цар шоай болх тоабелга вIаштIехьа даккхар.

Коммунистически партес вай шевар а кийчваьв коммунизм хьалъяра кIоарггача, Iилманца оттаьча программаца, дIахьалха бодаш бола къаьгта никъ а хьийхаб вайна. ХIанз дош идеологически фронта болхлошка да. Семилеткан Iалаьмате йоккха программа толамца кхоачашъяр дуккхача даькъе миллионаш болча къахьегамхошка партен сийлахь-йоккха программа дIайовзийта царна харах а тийша хургда.

Б. ГАБИСОВ,
ССКП Нохч-ГIалгIай обкома пропагандани агитацени отдела заведующи.

Механизаце болх кхы а тоабергба

Семилеткан хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъе социалистически яхье а яьнна валови продукци арахецара 4 бетта план 112 процент кхоачашъяьй Грозненски литейно - механически заводо. Продукцега дIабода мах плано лерхIачул кхозза лохбарца 252 эзар сом пайда беннаб заводо пачхьалкхенна, къахьегама овсарле 3,2 процент лакхъеннай.

Моттигерча промышленноста Министерстве чуйоагIаш комбайний мангалаш ирдеш йола аппараташ, бодж-моарзагIаш, пешка Iоакъаш, наIараш иштта кхыйола халкъа боахама а бахача наха а эшаш йола хIамаш арахецаш предприяти я литейно - механически завод. Хьалхарча квартале дика болх барах республикан Сийлен Доска тIа яькхай из.

ЧIоагIа дегаш айденна къахьег завода берригача болхлоша ССКП ЦК Пленум хургхиларах бола хоам шоашта хезача денз. Пленума хетаяь хиннача митинге ах шера план 24 июнага кхоачашъе декхар тIаийцад завода коллективо.

ЧIоагIа хьинаре къахьег сборочни цехерча В. П. Комаровс кулгалдеча коммунистически къахьегама бригада яха цIи яккха къовсам лоаттабеча бригадо. Бодж-моарзагIашта сборка еш 115 процентал лохехьа йоацаш кхоачашъю цар балха задание. Массаза а план тIеххкоачашъю литейни цехерча формовщика С. Н. Сушкос, обрубщика В. Е. Ченина, иштта кхыбараша.

Доккха дакъа лоац завода балха рационализатораша. Укх шера 5 рационализаторски предложени еннай токара Е. Н. Герасимовс. ЧIоагIа лоархIаме да цун предложенех хIанз арахецача точильни аппараташта кIаллоаттаду истолаш кхо ког болаш хилар. Из бахьан долаш дуккха аьшк кходу заводо. Пайдана да точильни аппарата чарха юхье втулканна меттел ши шайба йоллар а. ЛоархIам болаш я, Герасимова вожаш предложенеш а. Уж балха юкъе йоалаярца 21 эзар сом пачхьалкхен рузкъа кходу. Дика предложени еннай дукха ха йоацаш слесара Кузнецовс а.

ЧIоагIа терко ю заводо балхаш эргадахара а царна механизаци яра а. ХIанз Бобруйски заводо санна пешка Iоакъаш, формаш чу (кокелаш чу) ергйолаш кийчо еш я литейни цех. Керда балха методаш хьаэцар духьа завода болхлой «Красный молот» механически цеха болх бовза баха хиннаб, хIаьта менгеш деча цеха слесараш хиннаб Пятигорскерча менгеш деча болхлой опыт хьаэца баха. Укх шера литейни цехе тховна кIалгIолла дIа-юха ухаш йола тельфер юлларгья. Цунца дIа-юха кхухьаргья хIанз кулгашца кхухьаш йола цхьайола дозал дола материалаш. Ши формовочни машин оттаяьй цехе, компрессор болх бе йолаелча хIанз бодж-моарзагIашта кулгашца ю формовка цу машинашца ергья. Иистеяьннай заводе теплофикаци. Болхлой унахцIено лораяра обрубочни цехе вентиляци еш латт, кастта яь яргья болхлошта лувча душ.

Халача балхашта механизаци яро а, балха юкъе рационализаторски предложенеш кхувларо а дIахо йодача хана дикка тоа а лургба, аттача а баргба завода болх, кхы дикагIа хургда балха хьокхамаш.

А. ГУДЗИК,
литейно-механически завода планови группан начальник.

Грозне общественни порядок лораеча дика дакъа лаьцача болхлошта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ялара хьакъехьа

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Грозне общественни порядок лораеча дика дакъа лацар бахьан долаш Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла укх болхлошта:

1. **Абдуллаев** ГIаламата Ахьмада — Грозиерча пенсионера.

2. **Баршинский** Георге Георгена — Грозиерча наха юкъе болх беш йолча Нохч-ГIалгIай АССР МВД отдела инспектора.

3. **Деребизов** Константина Валентина — «Старогрознефть» яхача НПУ скважинашта ремонт еча центральни конторан директора.

4. **Неворков** Эммануила Христофора — Грозиерча къахьегама ветерана.

5. **Старченко** Кирилла Виктора — Грозиерча № 1 йолча детдома шофера.

6. **Юнусов** Махьмада Султана — Грозиерча крекинг-завода коксовщика.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. КОМАРОВ.

Грозный, 1959 ш, 23 май.

Пионерийи школьникийи фестиваль

Дукха ха йоаццаш Гудермесерча стадионе гулбеннабар кхо эзар совгIа пионери школьники. Уж вIашагIкхийттабар В. И. Ленина цIерах йола Ерригсоюзни пионерски организаци вIашагIъелла 37 шу дизар дезде.

Кач ядаш цIе галстукаш а йолаш, ахкан дувхоча, цIенача барзкъашца кийчбеннабар берриге пионерашни школьникаши. Царех хIара пионер хIара школьник дог гIоздаьнна, елаенна юхь йолаш вар.

10 сахьат даьлча, духовой оркестро лоькхаш ашараш а йолаш, болабелар пионераш. Доахаш сакъердаме иллеш, халхараш дар ерригача стадионе.

Цул тIехьагIа стадионе къонача гимнасташа физкультурни упражненеш а хьахьекхар, легки атлетиках йола спортивни соревновани а хилар.

Иштта сакъердаме дIадихьар къоначa ленинцаша шоай хьамсара цIей.

В. ШИШКАКОВ.

Дика къахьегаш я Сараев Николайс кулгалдеш йола сомий бешамаштеи зизаштеи гIулакх деш йола Горзеленстрой треста бригада.

СУРТА ТIА: сомий гаьнашта мотораца болх беча опрыскивателаца молхаш тохаш воал Сараев Николай.

И. Плиева сурт

Наха гIулакх ду зIамига саг

Экважкъонгий - Юртарча клубе цхьаболча наха къаракъ меле беха а бехе бIеха мотт бувцаш, гIаьле увзаш, тугаш тувсаш, вIашa къовсамаш доахаш гIараш еш цхьа ха яр. Кхетабе хала дар цу хана хьокхача кино чулоацам.

Из дар, дукхагIа долча даькъе клуба чу беча культуран балха йиза терко ца яр а ший лерттIа из болх лелабе саг ца хилар а бахьан долаш.

Кино наггахьа мара хьокхацар, клуба ценаш плакаташи, лозунгаши, портреташи доацаш даьсса дар, библиотека яцар, газеташ, журналаш хилацар. Каст-каста хувцалуча клуба заведующеша цу балха гIайгIа яцар.

Цхьабакъда, гIулакх тоаделар клуба заведующел Гогиев Ваха эттача. Экважкъонгий-Юрта вовзаш хьаьнал, безаме, хьинаре, наха дукха везаш саг ва Ваха. Ше клубе болх бу дукха ха еце а цикка эргабаькхаб цо из болх. ХIанз паргIатта кинога хьажа а, сатийна салаIа а йиш я къахьегамхой клубе. Цар сатем бохабац хIанз саго. Атта вIаштIехьдалаизар Гогиева иштта болх тоабе. Ший еррига уйла, еррига хьинар цу балха тIадерзадаь халонаша юха ца тохаш дIахьу цо ше балха венача хьалхарча дийнахь денз дIаболабаь никъ. Кино а хIанз хан-ханнахьа хьокх, цунга хьожараш а дукха дукхагIа ба, цо оттаьнча порядкага а баьнаб нах.

Иштта сатийна культурно шоаш салоIилга Iалашдарах баркал йоах Экважкъонгий-Юртарча наха клуба заведующена Гогиев Вахийна.

I. КОСТОЕВ.

Къилбаседан Кавказа республикашкарча композиторий творчествога хьажар

Черсий - Балкхарой, Къилбаседан ХIирий, Нохч-ГIалгIай, Дагестана музыкальни вахар чухь Iалаьмате боккхача лоархIаме хиларца белгалбаьлар укх шерара май бутт. Автономни республикай культуран министерствоцца цхьана РСФСР композиторий Союза оргкомитето хьажа оттаю моттигерча композиторий творчество. Нальчике кхаь дийнахьа хьожаш а ювцаш а лаьттар Черсий-Балкхарой композиторий дикагIа йола произведенеш, цул тIехьагIа Къилбаседа-ХIирашкахьа бахар оргкомитета членаши вошал долча республикай делегацеши. Цига а лаьрхIа ла а дийгIар йиiца а йийцар хIирий композиторий произведенеш.

Самара дийнахьа Грозне Нохч-ГIалгIай драматически театра цIеношка вай республикан композиторий музыкальни произведенешка ладувгIа а хьажа а болабелар. Цу хьажара хетаяь торжественни заседани хьайийлар Нохч-ГIалгIай АССР культуран министр волча В. Татаевс. ВIашагIкхийттача наха безаме тIайийцар цIи хеза бола композитораш А. Новиков, В. Мурадели, К. Массамитинов, М. Чулака, В. Фере, ССКП обкома хьалхара секретарь А. Трофимов, Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Совета председатель М. Гайрбеков, Черсий-Балкхарой мехкарей Къилбаседан ХIирашкахьарей яькха делегацеш.

ВIашагIкхийттача нахага ше къамаьл деш СССР композиторий Союза оргкомитета председатела А. Г. Новиковс дийцар композиторий цекхар вахара гаргагIа хилара хьакъехьа, халкъа дукхагIа эшаш йола произведенеш хьаелга хилар, шоай творчествоца вай ханарча сага оамалаш дIайовзийтилга хилар.

Нов. Новикова къамаьл чакхдаьнначул тIехьагIа произведенешка ладувгIа болабелар. Республиверча музыкальнии хоровойи коллективаша лекхар Нохч-ГIалгIай АССР композиторий ашараш.

Селхан сайрийна 8 сахьат даьлча Нохч-ГIалгIай драматически театре дIахо цихьар хьожилга.

Артиста никъ

Идрис Базоркин.

КИНОПОВЕСТЬ

(**ДIахододар. Хьалхарчунга №№ 32, 33, 37, 38, 40, 41, 42 хьажа**).

Фрунзенски вокзалерча перроне дукха нах ба. ЙIайха я. Наха тIадувха берзкъаш сийрда да. Китайски зонтикаш, зизаш да массанахьа а гуш. Йиш я хозаш. Махьмуд догам даь даьре кочи аьшк техаь шув баькха хачии а ювхаш ва. Фетрови кIай кий а туллаш, кIай туфлеш а ювхаш ва из. Цунна уллув я къона хоза кхалсаг. Царна гонахьа лувш а белаш а дуккха нах ба. Массанега а зизаш да царга.

— Ва нах, фуд оаш леладер! — йоах вела а велаш Махьмуда. — Александровича накъа даьхкад шо, е са къаьнача нохчочоа накъа даьхкад шо, Ер зизаш сенна денад оаш?

— Айяхь! Из нохчо кIеззига а хьона тара вале, зизаш новкъа долаш-м хургвац хьона из! — яхаш кIаж ухаш ел, Маринка.

ЦIер-машин хьакхоач. Гой ер я-кх из, № 5 йола вагон а. Махьмуд ведда вахе вагона чуэккх. Корндора чу — Iалисултан. КIай, тессаь мекхаш, лакха Iаьржа элтара кий. Коча кIалхара холуш да цун гIийла баламаш.

— Дади! — аьле даьна дIатIахьед Махьмуд. Ший воI мархIа веллаь йоаккхача цхьан кIеззигача хана кIаьдлу цун юхь. Махьмуда доттагIаша го бу царна:

— Марша воагIалва хьо, воккха саг! — яхаш, гIадбахача, дикахетар хиннача наьха гIараш я хьахозаш.

Iалисултан куро перрона тIа IокIалвоал.

Махьмуда юххе лаьтта кхалсаг эхь хеташо Iалисултана дIатIайода. Воккхача сага мархIа а ийккхаь, наькха тIа корта булл цо.

— Сона-м дага мича йоагIа ер?. Малай ер? — яхаш Махьмуда бIарахьеж да.

— Из-м... хьа нус я из-м... — йоах Махьмуда лаьтта бIара а хьежаш.

Воккхача сато баламашка гIолла мархIа йолл нус.

— Дика болх ба, — йоах цо чIоагIа раьза а хинна. — Ираз долаш гIоза яхийла ер...

Ена хьаотт кхоъ «Победа». ЧIоагIа хамбеш ва Iалисултан цу гIулакха

— Бикатуга фу хьал да, мишта йоал из, Мумийгара фу хабар да? Сона-м цхьаккха а хIама мича хов царех! — яхаш хаттараш ду Махьмуда, да а ийца машина ше дIатIаводдашехь а.

— ЦIагIа дувцаргда из, — аьле, хьада жоп ца луш вут из Iалисултана.

Эггара хьалха Маринкас а дохкаш, воккха саг вагIача машина чу дIачудехк массане а шоашкара зизаш. Iалисултан вела а къежаш, верригa зизаша хьела а ваь вагIа. Машинаш городе гIолла масса йолх. Iалисултана Махьмудагеи цун сесагагеи лоррадеш дIалу зизаш.

— Веннача сага дер ма дий оаш сона даьр-м! — яхаш бегаш бу цо.

ДОККХА цIа. Гергача истола гонахьа шуна хайша багIа Iалисултани Махьмуда доттагIийи. Махьмуди цун сесаги Iоховшаш бац, ура а этта хьаьшашта гIулакх деш ба уж.

ХьалгIотт Маринка:

— Оаха лоархIаш вола воккха саг! Тхона, Махьмуда доттагIашта, из а хьо а чIоагIа дукха деза. Хьа моаршалла а, тховсара Махьмуда дергдола халхар дика чакхдалда аьнна а дIамаргда вай. Тхо дерригаш а балетера нах, тахан Махьмуд дагавоаллаш хургда, хIана аьлча тховсара духхьашха воал из съезда делегаташка халха!

Хьаьшаша пелаш вIашагIтох, цхьабакъда, тIадам юхе ца буташ, цIендаь ший пела дIа а менна, лоа санна кIай церraш гуча а йоахаш, хIанз елаш йолча Маринка мара, цхьанне а хайра чхьагIар малац.

— Воккха саг! Вайга шиннега мала йиш я хьона. Вай тховсара халха довла дезаш а дац, хIаьта саррахьа шаккъа а Махьмуда халхарга хьажа а гIоргда.

Воккхача саго вела а къеже пела бе долл.

— Баркал шоана шо накъа дахкарах. Шо иштта барт тайна, вIашн дезаш дахаш дика хет сона. Шо дерригаш а дайзаь, дика хет сона, къаьстта дика хет сона ер сайна уллувра лоалахо яйзаь! — вела а къежаш бIарахьеж из Маринкана.— Ираз долаш дахалда шо!

Берригаш а хьалгIовтт, пелаш вIашагIтох. ЦIогIарч:

— Могаш маьрша вахалва хьо, воккха саг!

— Йоха ма йохала, Маринка, къонал дагайоха а сахьат дац хьона цунна-м!

КИРГИЗСКИ оперни театра зрительни зал нахах тIанг аьнна хьалийзаь я. IотIахийцаь да геттара дукхача маьха, хоза пордув. Пульта хьалхашка дирижер латт. Авансцена тIа хьаотт концерт леладешвар. Залера гIар-тата дуж.

— Киргизски ССР халкъа артистка Бибисара Бейшеналиеван балета халхархо Ишхоев Iалисултана Махьмуди! — аьле кхайкаду цо наха деттача тIоараштa юккъера. — Венгерски халхар!

Iалисултан амфитеатре вагIа. Цун аьрда оагIорахьа ягIа Маринка, аьттехьа — нус Тина.

— Хезарий хьона?! Iалисултана Махьмуд! Массанена а из хьа воI волга дIахайтар духьа да хьона из!— йоах Маринкас. Эхь хеташ хьувзача Iалисултана кулгах бий а баь, нанапIелг пIелгашта юкъе болла гIерташ йоалл из. — Иштта лоаттабе бий! Деррига а дика чакхдоал, яхаш, из деш Iаьдал да артистий. Кхетий хьо?

Маринка кулгашта тIоара а техе, Iалисултан кIалхаравоакх Тинас.

СЦЕНЕ хьатIабовла кийч а бенна, залерча наха къайлаз латт Бибисараи Махьмуди.

— Со чIоагIагIа хьалоацаш хилалахь! — йоах Бибисарас.

Оркестро йиш лекх. Пордув дIадоакхх. Массаза а боаккхаш бола ловца боакх цхьанне.

— Даьлага ба шун болх!

— Дитал из! — ловца баьккхачунга цхьатарра из дош а аьле, Махьмуди Бибисарен хьийлхе сцена тIа боал...

Дукха а ца деш, цар геттара дика даь халхар наха чIоагIа дезалу.

— ЦIаькха а довла!!! ЦIаькха а!!! — яхаш цIогIарч да детташ.

— ЦIогIарч хIана детт наха?! — яхаш хетт Iалисултана, еча гIараштa раьза а воацаш.

— Халхар дезаденнад царна! ЦIаькха а де йоах! — аьле кхетаву из Маринкас, ше детташ дола тIоараш саца а ца социташ. Ше яхар дикагIа дIахазийтар духьа ший багенна дехьеи сехьеи ши кулг а оттадаь массанещца цIогIа детт цо а:

— ЦIаькха а!!!

Артисташ юха арабоал, зизаш хьаийду. Шийна денна зизаш Бибисарага дIалу Махьмуда. Цун из хоза гIулакх бахьан долаш а, наха кхы цIаькха а Iалаьмате чIоагIа тIоараш тох.

СЦЕНА тIара дIатIехьашка баьлча, Бибисарас басилгах барт боаккх Махьмуда, цун басилга тIа ший бордий лар а юташ.

— Дикаца чакхвалва хьо! Ма атта дар сона хьоца халха яла, дог гIоздаьнна латтар! — йоах цо.

— Баркал, баркал хьона, Биба. Из-м деррига хьогара да! — чIоагIа раьза волаш цун кулг ший бе тоIа а даь, Махьмуд ведда дIавода.

Из ше кийчлуш долча цIагIа ва. Цхьаь. Ка техаь тIера кхоллар Iо а даьккха, гIанда тIа Iо а хайна, кулгашта корта IотIабулл цо...

ЧIоагIа гIозваьнна а волаш хьачувоал Кирилл Иванович.

— КIант ва, кIант!

ДIатIа а вахе Махьмуда корта хьалъайбу цо. Махьмуда бIаргашка хий кхехкаьд...

— Фу даьд хьона?

Махьмуд йист хилац. ТIаккха халла саметта а доаладийя оал цо:

— Воша тIем тIа вийнав... Ах шу дала доал нана дIаяьнна а... ХIаьта со халхар... халха вувлаш лел...

— Хьан аьннад хьога из! — хетт чIоагIа васс хиннача Кирилл Ивановича.

— Дас аьннад! — йоах шорттига Махьмуда. Юха а кулгашта IотIа булл цо корта. — ХIанз цхьаь дисаьд сои воккха саги... — балма тIа гIолла кулг хьекх цунна Кирилл Ивановича.

— Артист цIаккха а хургвац, Махьмуд, цхьа! — йоах цо. Махьмуда корта хьаайбича, цунна шийна гонахьа бIаргагу Тина, Бибисара, артисташ, болхлой, шийга дена халахетар Iаткъаш йола цар дика юхьмараш. Махьмуд сапаргIата воал.

Берригаш дIа-юха а тетташ хьийдда цIагIа чуйоал Марина. ЙоагIашехь а Махьмуда мархIа а ийккхаь, чIоагIа гIоз а яьнна йоах цо:

— Хой хьона, хьай дас фу йоах?! — «Нагахьа санна итт воI са хьалча, цу иттанех а артисташ хулийтаргвар аз!» — йоах-кх цо!

— Фу? Ишта-м аьнна хургдац?

Цкъарчоа жIарг техаь дув баа йоаллачох тара кулг ай а даь, тIаккха цIаьхха салют а денна йоах Маринкас:

— ЦIена пионерски дош да хьона цо иштта алар!

— Ишта-м аьнна хургдац?.. йоах юха а Махьмуда.

ХА ДIА МЕ ЙОДА, ТIА-ТIА ТЕШАМЕГIА ХЬАЛОАЦАШ ВОАГIАР МАХЬМУД БАЛЕТА ХАЛХАРХОЧУН СИЙ ДОЛА МОТТИГ

ЛЕКХАШ «Евгений Онегин» яхача операцара йиш я. Греминарцигарча бале халхабувлача нахах хьалхарча шиннех ва нийсача, лакхарча дегIара, кIайвенна «испански посол». Балам тIа гIолла Iотессаь, сигал бесса орденийн лента а хьерчаш ва из. ЧIоагIа эзди кхувл цо шийцара кхалсаг. Хала да из Махьмуд волга ха...

Iалисултана лерге а яхе цхьа хIама оал Тинас, хIаьта вокхо ше кхетачох корта лестабу...

ЦХЬАННЕНА тIеххьа-тIехьа кхыяраш а лелхаш, гучалелх оперни спектаклех йола цIе, баьццара, сигал-бесса афишаш.

Рахманинова музыка я локхаш.

Театре дIачувоаллача метте доккхача илга тIа яздаь латт «Алеко». Зрительни зале баьде я. Чаьтарашкара иллеш да доахаш. Сцена тIа — чаьтараш, цыганаш. Бетта кIал гIолла лелаш морхаш я. Сакъердам болалу. Айъенначa метте багIача наха тIагIолла тоссавенна тIех а вахе, Iалаьмате хоза цыганий йоI йолча оагIорахь, тамашне чIоагIа халхавоал цхьа къона цыган...

— Из а Махьмуд ва хьона!—йоах шорттига Iалисултанага Тинас.

ЮХА А афишаш: «Челпон», «Раймонда», «Лебединое озеро», «Доктор Айболит» «Красный цветок», «Эсмиральда», «Тарас Бульба», «Спящая красавица», «Бахчисарайский фонтан»...

Фойе чу баьде я. Спектакль йолаялалехьа малахитови бIоагIашта юхе гIолла тIех а бувлаш, дIаухаш зрителаш ба. Гаьнарча саьн чу Iохайша багIа Тиная Iалисултани. Тина воккхача сага цхьа хIама дувцаш ягIа. ТIехь-тIехьагIа нах гаьнбоалаш, нийлхлуш санна хет Iалисултана. Тинас дувцача хабараша дийн а беш, ший халхарашца Махьмуда хьабаь нах, гIанахь санна, духьал увтт Iалисултана: «Кудаке... Капитони... Злой гений... Боб... Клод... Тарас..., Дехки дIадежаь йолча ший пошта тIа а ягIаш Неистовая Карабос...»

— ХIаьта Махьмуда эггара дукхагIа еза роль малагIа я, аьлча, — хьахоз йоассаеннача фойе гIолла дIаболхача хана Тинас Iалисултана дувцар,—из я...: — цу хана зрительни зала наIарах дIачу а баьле, ужаш къайлабоал...

(ДIахододар хургда).

Спорт

10-ча май денз 24-ча май кхаччалца тха института факультеташта юкъе спартакиада чакхъяьлар. Цу спартакиаде дакъа лаьцар института футболисташеи, волейболисташеи, шахматисташеи, баскетболисташеи, легкоатлеташеи спортсменаша-борецашеи, топаш еттарашеи, боажах ловзарашеи, гимнасташеи, тенисах ловзарашеи, шашисташеи.

Эггара хьалха судьяс старт елар бIаь метр бовда аьнна. Цига хьалхара моттиг яьккхар Мамуловс (12 секунд). ШоллагIа моттиг яьккхар Дадаловс (12,01 секунд), хIаьта лакхал тоссаваларах хьалхара моттиг яьккхар Лапина (1 м 65 см), шоллагIеи кхоалагIеи моттиг йийкъар Котиев Хьусенеи Дукузов Сулейманеи (1 м 60 см).

Иштта спорта тайп-тайпарча ловзарех дика хьокхамаш даьхар студенташа-спортсменаша А. Дзагиевс, М. Чахкиевс, Б. Пешхоевс, Космачевс, Талдиевс, иштта кхыбараша.

Волейболах ловзача командин хьалхе яьккхар М. Чахкиев капитан волча командас, хIаьта баскетболах лейзача котъяьлар У. Мамилов капитан вола команда.

М. ЦУРОВ,
Нохч-ГIалгIай пединститута студент.

☆ ☆ ☆

Дика оттабаьб спортацара болх Грозиерча Нохч-ГIалгIай педучилище. Дукха ха йоаццаш Орджоникидзе цIерахча стадионе училищерча курсашта юкъе соревнованеш хилар. Цига дакъа лаьцар 243 саго, хIаьта царех нийсса аханел дукхагIа кхалнах бар. ЧIоагIа доккхал де мегаргдолаш гIулакх да соревноване гIалгIайи нохчийи мехкараша дакъа лацар.

А. ЭШТИЕВ.

Дунен халкъашта юкъера гIулакхаш

Барта дахкара дола керттера гIулакх

Ши кIира да кхыча мехкашцарча гIулакхий министрий совещане Женеве болх бу. Переговораш еча дакъа лоацаш хиннарий наькъаш къаьгга белгалдаьлар цу юкъа. Керттера дош къоастадара—бокъонца йолаш йолча германски шин паччахьалкхенца сихагIа машара договор дара тIабода никъ лаьцар Советски Союза делегаце.

Кхеталуш а киловзал йоацаш а йолча цу советски плана миштa жоп делар малхбузехьарча державаша? США-н пачхьалкхен секретара Гертера цар цIерах чоалхане «комплексни план» елар, е вешта Малхбузехьа цох оаллача тайпара аьлча, дуккха тайп-тайпара а шоай гIулакхашка циллача вIашагIъювза йиш йоаца а эггара чоалханегIа йола проблемаш — европейски кхерамзе, герз дIадаккхар, Германи вIашагIтохар, кхыцола дешаш чIоагIа цхьа «шод» а баь вIашагIийиза чуйоахкаш дола «пакет». Шоай предложеней из бIарчча «пакет» къоастадаь дувца йиш йоаца цхьа дош а лоархIаш дувца деза йоах малхбузехьарча державаша, хIаьта уж предложенеш кхоачашъергйола ханаш диъ даькъа екъа а екъ. Берлински дош хьалхарча даькъе а лаьрхIа, Малхбузерча Берлинера тIема оккупаци дIайоаккхаргйолча наькъаца ца а къоастадеш, ерригача Берлина оккупационни режим оттаергйолча наькъаца «къоастаделга» могаду цар. ТIаккха доагIача шин даькъаца цар лерхIар да, Германи вIашагIтохилгеи Къилбаседа-атлантически агрессивни союза из юкъехьолгеи. Юххера а, цильагIча даькъе цар яхар да цу «вIашагIтехача» Германеца машара договор делга. Цул совнагIа, малхбузехьарча державаша тIаенача плана тIа талмастта мара хьоахадаьдац европейски кхерамзе Iалашъелга а герз дIадоаккхилга а, цхьабакъда Малхбузен Германе хьалъяь кхыча пачхьалкхений тIема базаш цIаяхарах, ядерни герз дIадаккхарах, кхычарех дола дош вIалла хьоаха а даьдац.

Малхбузехьарча пачхьалкхений планаца белгалйоалаш цу тайпара цхьаькха башхало а я — шоашта кхел еча немций юкъе ца боахкийтилга. Малхбузехьарча плана хIара раздел укх цешаца йоалалу: «Иић державо доагIIаш дола гIулакх ду». «ВIашагIъийна немецки комитет» юлилга дувцаш долча «II-гIча даькъа» разделе бувца болалу немций. Цхьабакъда цига а хийра йоах ГДР, ФРГ 25 викал юкъеводача цу комитете ГДР 10 викал мара хила везац а яхаш. ТIаккха-м, машар бергбола а Малхбузехьарен Малхбоалехьарен Германи вIашкаозаргйола а орган ца хулаш, «шийла тIом» хьебергбола керда герз хург ма дарий цар ювцача комитетах.

Германски дош къоастаделга аттача ца а доаккхаш, тIехьатетт малхбузехьарча плано. Ше латтачара дIа-юха яла говра йиш хургйоацаш, цунна хьалхашкахьа гIудалкх оттаяр санна долча Iовдалча гIулакха тара да из.

Цудухьа хаттар доагIа: шоай «комплексни план» тIаяхьача хана фу дага долаш яр малхбузехьара державаш? Цу хьакъехьа укх деношка Н. С. Хрущевс аьлар, малхбузехьара план шоашта ховшехьа а чоалхане оттаяь а Советски Союзага цIенхаштта критика а яйта, цул тIехьагIа барта ягIац аьнна из бехке е лаьрхIа оттаяь а я.

Шоаш цига кхача гIерташ хилар укх тIеххьарча деношка къаьстта дика хьахьокх боннски парижски дипломаташа. «Дейли экспресс» яхача английски газето белгалду, «малхбузехьарча немцаша мамогга оагIув хьаллоацаш вола Кув де Мюрвиль эггара калургйоацаш болча доакъашхоех ва совещане», яхаш, хIаьта «Дейли мейл» яхача газето хьахойт: «Кув де Мюрвиль хьалха Малхбузехьарча Германе Францен посол хинна хилар. Цун лоархIам белаш, КIезигагIа барашта тоамбар дувцаш дIаьха къамаьлаш де говза волчоа тара дар хIанзалца цо кIезига-дукха Женеве даь къамаьлаш».

Цхьабакъда цу тайпара «говзалаши» цу тайпара «искусствои» яц Женевски совещане дакъа лоацаш барашкара халкъашта эшараш. Женеве хьаькъал котдалар да царна дезар, ховшехьа хьадаь «шодамаш» хьадаста никъ лургболаш, лоархIамегIа долча цешашта, къаьстта Германеца машара договор дара деша барта доагIилга Iалашдергдолаш йола котало ялар да царна ловр. «КIезигагIа барашта тоамбар дувца говза хилар» а доацаш, Женеверча совещане дакъа лоацаш барий барт вIашагIкхетилга а наькъаш гаргаозилга а да дунен тIарча адамаша Малхбузерча викалашкара хьадехар. Вай мехках лаьца аьлча, цо хьалхагIа а санна, шийна могар ду Женевски совещани дикаца чакхъялийта тIерташ.

ПАНАМЕРИКАНИЗМ МАССАЗА А САННА ЙОХАР

Женеве вIашагIкхийттача кхыча мехкашцарча тIулакхий министрий совещанеца дерригача дунен тIарча халкъий сов чIоагIа хьашт хилар бахьан долаш, дукха ха йоаццаш йистеяьннача Буэнос-Айрес яхача аргентински столице хиннача дунен мехкашта юкъерча цхьаькха совещанена тIера уйла яьннаяр. Ювцар я американски континента юкъебоатIача ткъаь мехкаца США-с леладеча экономически гIулакхашта хетаяь йола «21 мехка комитета» совещани.

Латински Америкерча мехкашта тIаккхаьча экономически халонаш кхы а совъяьннача хьалашка хилар из совещани. Духхьал цу мехкий экономикан хьал дувца аьнна хетаьльча приложене тIа «Нью-Йорк таймс» яхача газето яздора: «Латински Америкера хьал воча доалаш латт», «экономически халонаш совъювлаш латт»: «укх итт шера эггара халагIа дола шу», «бюджеташ дефицитаца нийсъю». Цу газето яхачох, Латински Америке дахача халкъашта хов шоашта тIаена къел мичара еннй. «Латински Американ массайолча моттигашка Вашингтона политиканна духьалара болам гIатташ латт», яхаш язду «Нью-Йорк таймсо».

Буэнос Айресера совещани вIашагIтехаяр Латински Америкерча мехкий экономически хьал тоадара бокъонца динза даргдоацар де деза яхача цу районерча гIозараша ца буташ. Бразильски президент волча Кубичека яхачох, «экономически дешаш къоастаде а Латински Америкерча дукхагIа долча мехкашта тIакхаьча къел дIаяккха а» лаьрхIа хинна соахка шу чакхдоаллаш Бразилен правительствос хьалхатетта программа кхоачашъяра цаI дергма дий аьнна хийттадар цу совещане. Цхьабакъда из тайпа гIулакх США-на хьашт долаш дац. Цудухьа цо даь гIулакх, массаза а санна «Iомае еза», тахка еза» яхаш йола резолюцеш йоаа а еш, Кубичека программан хьакъехьа конференцега къоастам ца байтилга дар. ХIаьта а шоай монополей аьттув баккха-м хьежар США-н викалаш. Цар шоашта хеттача тайпара чакхдаьккхар американски мехкашта юкъе экономика дегIайоалаяра планах йилла лаьрхIача банкана США-с тIахьожам лоаттабелга. Из фу тIахьожам ба ховргда чилийски конгресса депутат волча Кадемарторе даьча къамаьлах. Цо аьлар укх дешашка: «Латиноамерикански мехкашта вIашагIкхийттача Штаташа телаш дола декхараш, цу мехкашта цхьаккха пайда хулаш дац».

Латиноамерикански мехкашкара экономически хьал тоадара цаI динза дарг ца хилар дийцар совещане Кубан премьер-министр волча Фидель Кастрос. Цо белгалдир Латински Америкерча бахача наьха вахара боарам США-рча вахара боарамал 6-зза лохагIа хилар. «Латиноамерикански мехкий экономика айеза чурча рузкъаех хьаIайначун чотах, — аьлар Кастрос, — уж хьаIоалургдар, нагахьа санна духьале йоацаш шоай товараш лерттIача комерчески маьхех парга цохкийтаре. «ХIаьта а дог дилла хьашт дац, — аьлар Кастрос. — ВIашагIкхийттача Штаташа дергдац из хIама».

Цигача Кастрос хьалхашка оттайир Латински Американ экономика дегIайоалаяра итт шера 30 млр. доллар дIахецаргдола программа. Цхьабакъда США-с тIаэца тиганзар из. Кубан предложенешта раьза доацаш хиннача США-н доккхийча гIозараша «кхоачашъе тарлургдоацаш» а лаьрхIа, харцийир уж, яхаш яздора американски печато.

США-н политиканна совещане яь критика дуккха а чIоагIагIа яр, хьалхагIа хиннача из санна йолча конференцешка яьчарел.

США-неи кIезига дегIадаьхкача мехкаштеи юкъе барт ца кхеташ хилар къаьстта чIоагIделар совещани йистейоаллача хана, Латински Американ пачхьалкхенашкара экономически хьал тоадара корта а болаш тIулакх де США-н безам боацилга хайнача хана. Кубани, Мексикани, Чилени, Уругваяни делегацеша кулгаш язде тиганзар тIеххьара совещани йистейоаллаш оттаьча деклараценa, шийна хьалхашка лаьтта декхараш цо кхоачашдаь ца хилар дIа а хайташ. Из бахьан долаш, цхьаккха кулг язде ца дезаш йола массане юкъара коммюнике оттайир совещани вIашагIтеха хиннача американски организатораша декларацена меттел.

Буэнос-Айресе хиннача совещане цIаьхха а хьахьекхар панамериканизм йохартхилар. Цо хьахьекхар, Латински Американ мехкий, США-н монополеша дунен тIарча вокх мехкех шоаш хьахоададаь лоаттаделга дIадоаккхаргдолча наькъа тIа, шоаца цхьатарра а вIаший гIойле хургйола а гIулакхаш леладе кийча йолча пачхьалкхенашца бакъахьара гIулакхаш леладергдолча наькъа тIа даьлча мара шоай экономика дегIайоалае а чIоагIъе а йиш хургйоацилга.

И. ЛАПИЦКИЙ.

Къамаьл ду Грознера... Радио передачай программа

28-ча мая: 7.20 — «Хlми»—беседа (эрсий мет.); 8.20 — «Дешара шу дика чакх а доаккхаргда, кердача дешара шерага дика кийчо а ергья» статья (нохчий мет.); 8.35 — «Сердало» газета обзор; 8.50 — информацеш; 9.00 — лоалахой музыка; 17.00 — «Радио чу культуран университет» передача (эрсий мет.); 17.20 — «Дукха шура мишта йоаккхаргья» беседа (гIалгIай мет.); 17.35 — «Моттигерча композиторий ашараш»; 18.00 — «Грозненски район ворхI шера чухь» передача; 18.20 — керда хоамаш (эрсий мет.); 18.40 — «Бахача наха дика квартираш» передача (нохчий мет.); 19.30 — керда хоамаш (нохч-гIалгIай мет.)

29-ча мая: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.20 — «Ленинан некъ» газета обзор; 8.35 — «Доярка Аушева Соня» очерк (гIалгIай мет.); 8.50 — информацеш; 9.00 — РадиоладувгIархой концерт; 17.00 — «Грозней предприятешка автоматизации механизации» беседа (эрсий мет.); 17.20 — «ХьажкIаш лелаю дешархой бригада» передача (гIалгIай мет.); 17.35 — концерт; 18.00 — «Пионераштеи школьникаштеи» передача; 18.20 керда хоамаш (эрсий мет.); 18.40 — «Партен XXI съезда решенеш нахага дIайовзийтара опыт» передача (нохчий мет.); 19.30 — керда хоамаш (нохчийи гIалгIайи мет.).

30-ча мая: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.20 — Пионераштеи школьникаштеи передача (нохчий мет.); 8.35 — «Наб ца кхетар» беседа (гIалгIай мет.); 8.50 — информацеш; 9.00 — концерт; 17.00— «Къахьегами спорти цхьана гIа боахаш да» передача (эрсий мет.); 17.20 — «Коммунизм хьалъяра болча къовсаме кулгал ду низ ССКП я» беседа (гIалгIай мет.); 17.35 — концерт; 18.00 — керда хоамаш; 18.15— «Халкъа творчество» (эрсий мет.); 18.40 — «Сатирически журнал» (нохчий мет.); 19.30 керда хоамаш (нохчийи гIалгIайи мет.);

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

«Челюскинций» цIерахча кинотеатре
Йоккха зал — «Сега кхел».
Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.
ЗIамига зал № 1 — «Сега кхел».
Долалу: 8.30, 10.30, 1, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.
ЗIамига зал № 2 — «Даь сесаг».
Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.
ЗIамига зал № 3 — «Даь сесаг».
Долалу: 9.15, 11.15, 1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15.

«Родина» яхача кинотеатре
«Сега кхел» — Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.
Ахкан зал «Инжарий» 1-гIа сери.
Долалу 7.50, 9.50.

Городе Грозне, Спартака улицагIа, 50, кв. 34 вахача гр. Поляков Иван Михайловича г.Грозне, 1-гIа Куринская улицагIа, 44 яха Фомина Нина Серафимовна йитарах дола дош суде деннад.

Дош дувцаргда г. Грозней Ленински районерча халкъа суда 1-ча участке.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица 23. ТЕЛЕ ФОНАШ: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-25-72; корректорске 2-30-91; партийни вахарен экономикани отделий — 2-25-72.

СФ01298. 1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, Нохч-ГIалгIай АССР, г. Грозный, Революцеа проспект, 30/3. Заказ № 3281.